

MAAKODU

Eesti esimene aia-, suvila- ja majaomanike ajakiri • XXVI aastakäik • juuni 2014

*Suvereis
Maakoduga*
CORNWALLI!

KIRJU AMPLISUVI

**Toome
ürdid aeda**

Võluv maja
saarel

*Eksootilised
lemmikud
talutares*

**Üksiku
kaubi
mööblitegu**

Lõhnavad

pelargoonid

SISUSTAME ÕUETUBA

hind 3.30 €

ISSN 0235-6899

9 770235 689028

UUENENUD MEGANE GRANDTOUR

PIIRANGUTETA SÕIDUNAUDING.

UUS ENERGY TCE 130HJ TURBOMOOTOR
TOMTOM NAVIGATSIOONISÜSTEEM
2-TSOONILINE AUTOMAATNE KLIIMASEADE

HINNAVÕIT **4350€**

LIISING ALATES **165€ / KUUS***

5
AASTAT
100 000 km

RENAULT
Liising

Renault Megane Grandtour Zen 1,2 TCE 130hj - keskmine kütusekulu 5,4 l/100km, CO₂ emissioon 124g/km. **Varustus:** elektrooniline stabiilsuskontroll ESP, automaatne 2-tsooniline kliimaseade, Carminat TomTom Live navigatsioon Bluetooth käed-vabad süsteemiga, 16" valveljed, LED päevatuled, püsikiiruse hoidja, tagumised parkimisandurid, metallikvärv, alarm, ARK pakett jpm.

Renault soovitab **elf**

AEG MUUTUSTEKS

*Finantsteenuse pakkuja on Nordea Finance Estonia AS. Tutvu finantseerimise tingimustega ja küsi lisainfot sõidukite müüjalt. Liisingu näidispakkumine on tehtud järgmistel tingimustel - hind 16490 €, sissemakse 10%, liisingperiood 60 kuud, jääkväärtus 35% (läbisõidupiirang 30 000km aastas), intress 1,75% + 3 kuu Euribor), lepingutasu 180€. Krediidikulukuse määr on 4,50%. Hinnad sisaldavad käibemaksu. Pakkumine kehtib kuni kaupa jätkub. Pilt on illustratiivne.

 Abc Motors

TALLINN: ABC MOTORS AS - PALDISKI MNT. 105, TEL: 674 7700; **PÄRNU:** PEREAUTO OÜ - TALLINNA MNT. 82, TEL: 447 7300; **HAAPSALU:** TRADILO OÜ - TALLINNA MNT. 73, TEL: 473 1383; **RAKVERE:** WIRU AUTO OÜ - KREUTZWALDI 5B, TEL 329 5560; **VILJANDI:** RAEK AUTOKESKUS OÜ - TALLINNA MNT. 97, TEL 433 0987.

54

JUUNI 2014

KODU

- 6 Sarapuu-mäe õitseb
töörõõmust
- 16 Sisustame õuetuba
- 18 Võluv maja saarel
- 24 Üksiku kauboi mööblitegu
- 28 Vana masin tahab
tööd teha

AED

- 32 Sinine aed punases linnas
- 38 Võidupühaks kodu korda
- 40 Maitset ja lõhnad
ürdianumast
- 44 Kirju suvi amplitega
- 48 Lõhnagurmaani
pelargoonid
- 54 Retk Inglismaa troopikasse
- 59 Uudised

ELULAAD

- 60 Imearmas ja külalislahke
Milla Vanakraam
- 66 Kõik grillile!
- 72 Pesulõksu ja plekkpurgi
sõprus
- 74 Raissa, Coco ning muud
loomad
- 80 Juuni üritused
- 82 Ristsõna

32

66

44

74

LUGEJA KIRJUTAB

Huviga lugesin artiklit "Kana kodu aias" ning leidsin seal ka palju kasulikku teavet.

Küll ei või ma sugugi nõus olla väitega, et aiapidamist koos kanadega olla ei saa ning et ületalve peetud vanu kanu osta pole mõtet. Minu kanakesed olid kõik kanalas oma töö teinud ja siis maha müüdnud. Muidugi vajasis nad esialgu turgutust vitamiinidega, aga vabapidamisega harjusid kiiresti ja munesid tubliult veel mitu aastat. Kana pole sugugi vaid ühe suve lind.

Koos kanadega sain kauba peale pool kukke, s.t ilma sabata tegelase, kellel enam saba ei kasvanudki, aga kes vaatamata sellele oli kõva kisakõri ja suur rännumees, koos haaremiga tehti üksjagu kurja nii oma aias kui tikuti ka naabermaja põllule. Siis aga otsustasin uue kuke muretseda, lihtsalt esteetilistel kaalutlustel. Saingi ühelt külatäditl noore punase kuke. Oli teine hirmus arg ja kisa oli kole, kui mingil põhjusel tuli teda kinni püüda. Aga koos selle "härraga" muutusid mu arusaamad kanapidamisest kardinaalselt. Ta sai väga kiiresti aru, kus ta oma perega oodatud ei ole ning suviti elas mu kanakari oja ääres.

Koju tulles olid pugud pungil täis ja terade vastu erilist huvi ei tundudki. Hommikul jälle astuti ükskõikselt mööda kurgivagudest ja maasikapeenardest ning otsejoones mäest alla, tigudele ja ussikestele jahti pidama. Kulle ja rebaseid peletada aitas perekoer ning kanakari oli terve ja õnnelik.

Juhtusin kord sügisel nägema, kuidas üle oja läinud kanakari rahe kätte jäi, kukk otsustas sillani mitte minna, vaid läbida vahemaa lennates. Kerged ja kiired leghornid said ojast üle väikese õhulennuga, pruunid paksukesed aga kõhklesid tükk aega, enne kui selle triki ette võtsid. Üle said kõik, keegi vette ei potsatanud. Ja kukk seisis tihedas rahes kannatlikult, kuni viimane "daam" üle vee oli mühisunud. Siis läks lahti kiire jooks kaitsva lauda poole.

Kana pole rumal lind. Inimesega harjunud kana mõistab, et toas pole eriti mõttekas põrandale plärtsutada, muidu kihutatakse välja. Meie leivanumber oli "kana taldrikul" – üks tibu õppis ära liikumatult taldrikul lamamise, koivad sirevil. Võisin selle taldriku rahumeeli aiapeole viia ja serveerida – kana ei liigutanud enne, kui tegin vaikselt "krrr...". Siis hüppas ta üles ja jooksis kaagutades minema.

Teine kanaproua oli eriliselt huvitatud jalanõudest, igatahes jooksis ta külalistele alati tulistjalu vastu ja asus kohe nende jalanõude kallale. Paanikat ja kiljumist oli palju, aga kanale valmistas see suurt lõbu.

Kana on koduloom nagu iga teine – kui teda natuke tähele panna, on võimalik talle nii üht kui teist õpetada. Kahju, kui selles vahvas linnus vaid tootmisvahendit nähakse.

Ülle Põlvamaalt

Otsime kauneid kodusid!

Head Maakodu lugejad! Juunikuu ajakiri on teie ees. Täis värve, loomingulisust, isetegemise rõõmu, nutikust ja leidlikkust. Usun, et leiate siit rohkelt ideid, mida edasi arendada ja oma kodus või aias rakendada. Ikka isemoodi ja omanäoliselt. Mitte niivõrd naabritelt snitti võttes, aga ise loovalt katsetades. See nõuab hoolikalt läbimõtlemist, julgust, ja eks veidi ka riskimist. Aga sageli on tulemus suurepärane ning pilkupüüdev. Just selliste inimeste juures käis Maakodu külas.

Kindlasti ei ole me üles leidnud kõiki kauneid kodusid ja aedasid, sest eestlased on juba kord kriitilised nii enda kui teiste suhtes, aga samas ka tagasihoidlikud inimesed. "Ega mul ei ole ju siin midagi erilist," ütlevad kodu- ja aiaomanikud ajakirjanikule sageli. Või siis küsivad nad sageli: "Õelge ausalt, kas te ikka saite seda, mida lootsite?" Samas on nende kätetöö imeline, ning oleks ju patt seda kõike – teadmisi, oskusi, ideid ja tegemisõpetusi – jätta ainult iseenda teada.

On suur rõõm, kui oleme saanud hakkama millegi ilusa ja kauniga, jagagem seda rõõmu ka teistega. Just seetõttu kutsume teid kõiki osalema Maakodu 25. sünnipäeva puhul korraldatud konkursil "Eesti kauneim maakodu". Kauneima kodu konkursi eesmärk on väärtustada maal elamist ning me tahame tunnustada neid inimesi, kes on osanud maitsekalt ja omanäoliselt kujundada oma kodu ja selle ümbruse. Maakodu ei otsi täiuslikkust ega lõpuni viimistletud maja ja aeda, vaid oskust olla isikupärane ja eriline.

Konkursi peaauphind on väärt abimees igas maakodus – auto järelkäru. Lisaks peaaupinnale on neli eraldi kategooriat: kauneim renoveeritud vana talu, kauneim suvekodu, kauneim noore pere kodu ja kauneim tootmis-talu. Kauneima aia auhind tuleb aga Saare-Tõrvaaugu aiandist. Auhinnafond on väärikas, täpsemalt saate konkursi kohta lugeda www.maakodu.ee/konkurs. Seega, võtke meiega ühendust, saatke oma kodust ja selle ümbrusest fotod ning lühike kaaskiri enda kodu loost.

Häid ideid ja julget pealehakkamist!

Kadri Tramm

Maakodu peatoimetaja

MAAKODU Toimetuse aadress:
Narva mnt 13, 10151 Tallinn.

Levi ja tellimine 680 4444, klientidugi@lehed.ee
Peatoimetaja Kadri Tramm
661 3370 kadri.tramm@maakodu.ee
Tegevtoimetaja Kristel Kirss
661 3373 kristel.kirss@maakodu.ee
Toimetajad
Kaja Kurg 661 3374 kaja.kurg@maakodu.ee
Jaan Mettik jaan.mettik@maakodu.ee
Jana Rand 661 3375 jana.rand@maakodu.ee

Keeletoimetaja Ene Leivak 661 3311
Korrektor Merike Järvlepp 661 3372
Kujundaja Piret Väljataga
Reklaam Helen Lehismets 661 3312
helen.lehismets@lehed.ee, faks 669 8174
Väljaandja AS Eesti Ajalehed
Trükk AS Printall
Kaanefoto Sven Arbet

Auto, mis avab sulle ukсед.

FORD KUGA

> Käed-vaba tagaluuk

Ford Kuga avab Sulle tagaluugi. Vibuta vaid jalaga pörkerava alla ning luuk avaneb automaatselt. Vinge kui käed täis ja võtmed taskus.

LAOAUTODE HINNASOODUSTUS

€ **4 500**

SOODUSHIND ALATES

€ **27 290**

Info-Auto
www.infoauto.ee

TALLINN Järve Pärnu mnt. 232 tel. 671 0060 infoauto@infoauto.ee
TALLINN Kadaka Kassi 6 tel. 671 0063 kadaka@ford.ee
TARTU Turu 27 tel. 737 1890 tartu@infoauto.ee
PÄRNU Tallinna mnt. 89a tel. 447 2777 parnu@infoauto.ee

CO₂ heide 114 – 194 g/km.
Keskmine kütusekulu 4,3 – 8,8 l/100 km.
Pakkumine kehtib kuni 30. 06. 2014

f facebook.com/infoautoford

Go Further

ford.ee

Sarapuu-mäe

õitseb töörõõmust

Tekst **Kristel Kirss**
Fotod **Stiina Sepp, Sven Arbet**

Kui üle Sarapuu-mäe talu ukسلäve astuda, on selge – selle maja elanikud on õnnistatud töökuse ja loova vaimuga.

Maakodu külaskäigu ajal võtab meid Järvamaa põldude keskel asuvas Sarapuu-mäe talus vastu vaid nääpsuke perenaine Pille Amur. Eestile nii omaselt on perepea töökoht kodust nõnda kaugel, et igal õhtul koju tulla ei saagi. Kaks tütart ja poeg on juba suured ning asunud oma eluteed käima.

“Kui talu osta sai, olin noor ja ei kartnud midagi. Elumaja oli trööstitus olukorras: köögi ja eeskoja katus sisse langenud, maja palgid olid mädad. Aga keset hoonet seisis uhkelt püsti mõisastiilis ahi – see oli minu jaoks väärtuslik! Nii ostsimegi hoone, mille teised oleks ehk buldooseriga kokkugi lükanud,” meenutab Pille. “Teine kodu oli müüdüd, seega olime sundolukorras ning pidime lagunenu majja sisse kolima,” ütleb ta.

Maja päästmise ja koduks sättimisega on hõivatud olnud kõik pereliikmed. Pille mäletamist mööda on lapsed kord isegi öelnud, et oma lapsepõlvest mäletavad nad peamiselt ehitamist ja remontimist.

Samas on võimalik, et just seetõttu on neid kõiki nakatatud loovusepisikuga. Vanim lastest – Triin – on lõpetanud Viljandi Kultuuriakadee-

Perenaine Pille Amur, keda võib näha ka pulmavanema või õhtujuhi rollis, on nagu Pipi Pikksukk – habras ja väike, aga kui vaja, tõstab hobuse õhku ehk ehitab mööbli või ahjud valmis.

Sissesõidutee on kevadel võililledega palistatud.

↓ Õnnetoovad hobuserauad kaunistavad kõrvalhoonet.

↑ Paarkümmend aastat tagasi oli Sarapuu-mäe talu kokku kukkumas. Leidlik pererahvas suutis oma jõududega maja päästa ning vahvaks koduks sisustada.

mia ning õpib Eesti Kunstiakadeemias, teine tütar – An-Liis – on kultuuriakadeemia tudeng, kodulinnaks Pärnu valinud Sander visandab esialgu pigem oma lõbuks.

Nüüd on viimaks maja nii korras, et kunagist kaost ei reeda enam miski. “Kodu ei ole teadlikult sisustatud. Hakkasime kohe sees elama, ning see, mida nüüd siin näete, on lihtsalt selliseks kujunenud,” selgitab perenaine.

Esimesel päeval, kui majja sisse koliti, hakati lahendama veeprobleemi. Nimelt selgus, et talul ei olnud kaevu. Samal päeval kutsuti kohale kaevumeistrid. “Kolm päeva tegid mehed tööd, öösel magasid meie elutoa põrandal, ning juba oligi vesi olemas!”

Sellega, et talus on vesi ja see voolab kraanist, ei üllata tänapäeval naljalt kedagi. Samas piisab

→ lk 10

Perenaise kujundatud ahjud ilmestavad kööki. Talu koldehoidjateks on kaks kassi, kes samas omavahel just kõige paremini ei klapi. Pildistamise ajal passis ahju Alfred, kes tegelikult armastab ka õueelu ja vöörastes hoovides luusimist.

Köögimööbel on tehtud liimpuitplaadist ning maja renoveerimise ajast alles hoitud ning puhtaks lihvitud lauajuppidest.

ühest pilgust selle kodu küttekolletele, kui suu vajub imestusest lahti.

Väikest kasvu habras perenaine on see, kes saab ahjude ehitamise ja kaunistamisega suurepäraselt hakkama. “Ma ei ole sündinud ehitaja. See oskus on aastatega tulnud. Olen kindel, et elus ei ole asja, millega hakkama ei saaks. Tuleb vaid tahta. Mis alguses läheb halvasti, see lihtsalt tuleb uuesti teha.”

Köögist köetavad ahjud ja nende ümbrused on kaetud peopesasuuruste munakividega. Küttekolde ülaosas on kivid isegi mustrisse sätitud. Ka punased tellised, mis soemüüris ja korstnajalas, pole tavalised ning tõmbavad tähelepanu. “Soemüür oli vigane, samuti korstnajalg. Mõtlesin, et kuidas neid vigu küll varjata. Siis võtsingi vana pitskardina, teibi ja aerosoolvärvi,” meenutab Pille. Tegelikult oleks ta kividele roosimotiivi soovinud. See kõlanuks kokku köögi tapeedi tagasihoidliku roosilise mustriaga.

Soemüüri tellistel on supiauru meenutav õrn muster. Kardinatrukiga saab tellismüüri põnevamaks kujundada, ühtlasi varjab see vanade kivide puudusi.

Vanale asjale uus ülesanne

Tähelepanuväärne on ka köögimööbel. Ostetud liimpuidust plaatidest tehti köögimööbli seinad, tööpinnad, sahtlid ja ukсед. Talu lammutamise töödest kõrvale pandud ja puhtaks lihvitud vanadest laudadest, mis töödeldi õhemaks, said kapiuste ja sahtlite pinnaviimistlused. Tulemuks on omanäoline köögimööbel. Ent köök ei ole sugugi ainus ruum, kus looval vaimul lennata lastud. Igas toas on, mida vaadata.

Elutuba on suur ja avar. Väikeseks osutunud ukseavast sai riüli. Siin on perepildid ja perenaise arvelauakollektsioon. Kõik ukсед on majas uued, kuid need sulanduvad interjööri, sest uste põsed ehk raamivad laudad on otsitud vanade lauajuppide hulgast.

Maja ümberehitamise käigus on mõnes ruumis sissekäike veidi muudetud. Hoone vanad ukseavad olid liiga väikesed ja madalad. Selleks et uued ukseavad ja ukсед liialt silma ei riivaks, raamiti uste põsed vana puitmaterjaliga. Endistest ukseavadest said aga vahvad riulitega orvakesed. Sarnaselt on elutoas sobitatud kenad perekonnapildid ja hulgaliselt arvelaudu. “Ma mäletan lapsepõlvest saadik, kuidas nendega sai poodi mängitud. Nostalgia! Puidust ketaste kõla on nii mõnus,” tunnistab perenaine oma nõrkust arvelaudade vastu.

Leiutaja vanakraami kallal

Pere elutuba on suur nagu tantsusaal. Pille elav loomus ja sõbralik olek tõmbab ligi samasuguseid inimesi ning neid mahub tuppa nii mängima, laulma kui tantsima. Selles ruumis on igal mööblitükil, ka lae- ja põrandalaua oma saamis- või uuestisünni lugu. Pole ka ime, sest pererahva nõrkuseks on vanavara ja antiik.

Mõni oleks lagunenud vineerkohvri ehk lõkkesse visanud, aga Sarapuu-mäe talus sai sellest plaadiriul.

Sarapuu-mäe talu ostes polnud mööblit kahjaks midagi alles. Samas on Eestimaa eri nurkadest päästetud prügimäele viimisest mitu tore dat mööblitükki. Kõiki neid on Pille jõudmööda restaureerinud ja puhastanud. Selle töö käigus on mõnegi eseme algne otstarve sootuks teiseks muutunud. Nii näeb siin vanast vineerkohvrast tehtud riulit, mis mahutab kenasti ära kõik heliplaadid. Vanad puuanumad mahutavad nüüd suuri potililli ning ühest avarast tünnist on saanud hoopis diivanilaud. Elutoa väärrikas kummut oli perenaisega kohtumise ajal koleda sinise paksu värvikihi all. “Kummut sai detailselt lahti võetud, vanast värvist puhataks tehtud ning puhastatud,”

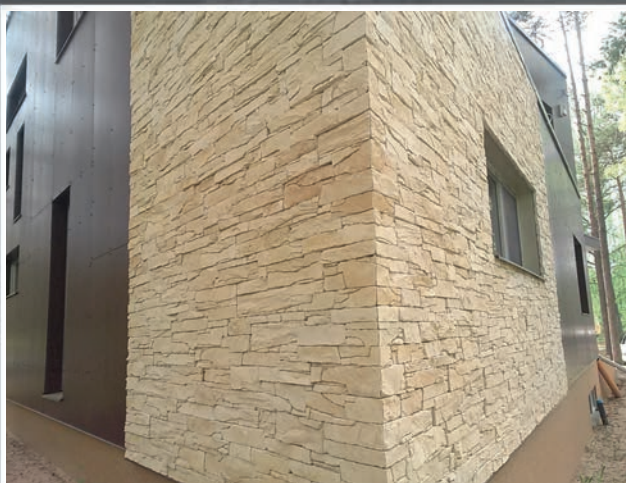
räägib Pille. Nüüdseks on vaev unustatud ning silm saab puhata uhkel kummutil.

Samamoodi on taluperenaine toiminud teiste oma kodu vanuritest mööblitükkidega. Karmi puhastuse ja hella töötuse järel näevad kõik mööbliesemed kauakestvad välja. Vana riidekirst, mis praegu

Dekoratiivkivid sise- ja välisviimistluseks

THERMORY termopuit fassaadile, terrassile ja sauna

Dekoratiivkivi ja fassaadilaminaat meie kliimasse

Suured lillepotid on kallid, samas saab vanast tünnist suurele potilillele igati sobiva ümbrispoti.

Vanast tünnist saab talutarre sobiva telerialuse või diivanilauakese.

toanurgas tänulikkust kiirgab, oli Pillega kohtumise ajal väga räämas ja nii kehvast seisusest, et omnikud tahtsid selle ära visata. “Sain veel sabast kinni,” naerab perenaine. “Sellel ei olnud põhja ega jalgu ja need tuli asendada uutega.”

Kõikides tubades on vääriskale mööblile taustaks maitsekad tapeedid ja puhastatud palkseinad, mille laiema praod hoolikalt köitega täidetud. Siinse perenaise nobedate näppude kõige eredamaks tunnistuseks on aga elektrijuhtmete katted. Kui paljudes palkmajades säravad juhtmed palkseintel nagu valguskaablid, siis siin sellist asja ei näe. Juhtmed, mis kulgevad lülitist valgustini või pistikupesani, on peenelt takunööri mähitud, mõnele juhtmele on armsad lipsukeski kaunistuseks seotud.

Mõisastiilis ahi ja hea uni

Tasapisi on majas püütud taastada vanu lagesid ja põrandaid. Vana maja põrandad vajavad uut soojustust, kohati isegi uusi talasid, rääkimata laudadest. Mitmes toas on iga põrandalauda eraldi puhastatud, lihvitud. Purunenud või paljukanatanud materjal on uuega asendatud. Tehtust annab tunnistust vahvalt triibuline ja eri laiuses laudadest jalgealune. Põrandate nägusad ja mõnusalt naturaalsed vaibad, mida näeb magamistubades, on rahvuslikku käsitööd õppinud tütre ehk Triinu kätetöö.

Laiavoodiga magamistoas näeb kõige paremini vana maja südant – tõeliselt suursugust ahju. “Sarnast silmasin alles hiljuti ühes mõisas,” märgib Pille.

LOODUSLIKUD MATERJALID väärtustavad teie kodu

Pakume tooteid **paekivist, graniidist, marmorist**

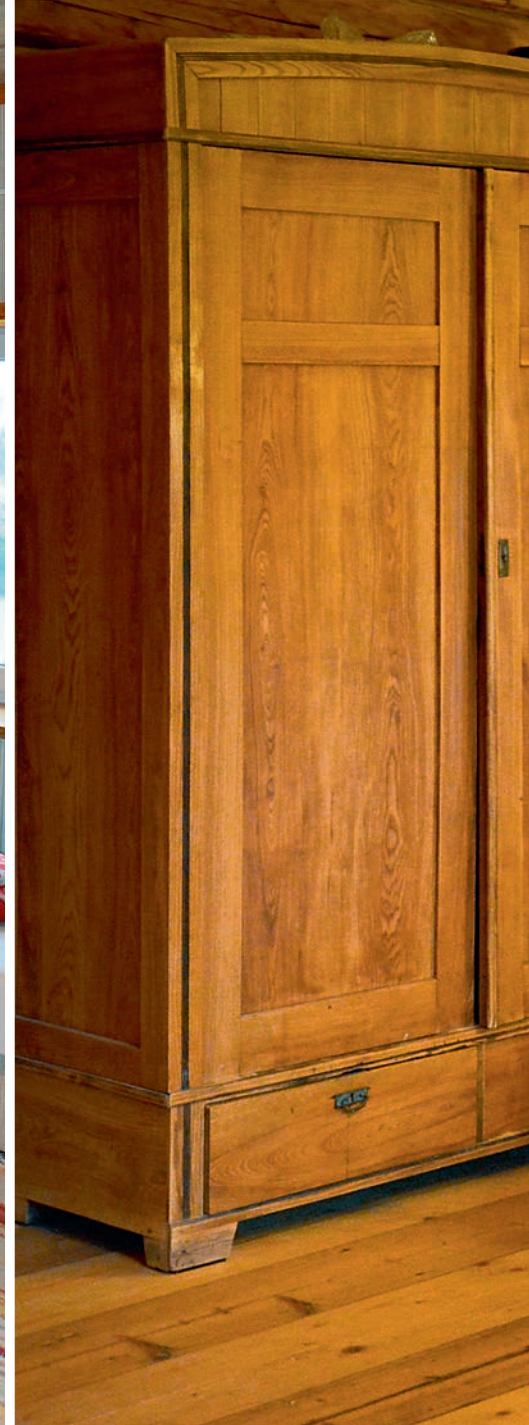
Müügiesindused:

Tallinnas Tööstuse 47a, tel 5556 3450 | **Pärnus** Karja tn 4, tel 5349 4247

Ungru Paekivi OÜ | Kivikoda, Väike-Ahli, 90446 Ridala vald, Läänemaa
E-R 8-17 | tel 518 8350, 526 4682 | raul@ungrukivi.ee

UNGRU KIVI
www.ungrukivi.ee

Perepoja toa põrandal on vanema õe tehtud vaip.

Noad, käärid ja muud sarnased esemed, mille teravad tipud on üles suunatud, võivad tekitada inimeste vahel pingeid.

Suure küttekeha üks külg on pere kodukon-
toris ning ahjusuu koguni köögis. Ahju puhasta-
misega nägi perenaine suurt vaeva. Mängus olid
nii kemikaalid kui lihvimiskettad.

Talu kunagistest omanikest ei tea perenaine
palju ja nii ei saagi välistada, et just Sarapuu-
mäel elas kunagi

pottsepp, kes mõi-
satele ahjusid ehitas.

“See on väga hea
ahi. Püsib kaua soe
ning kütab soojaks
mitu tuba.”

Suursuguse küt-
tekehaga magamis-
toa seinale taheti ka

veidi erilisemat tapeeti. Ehituskauplusest leiti
sobiva mustri-
ga tapeet, kuid seda polnud pii-
savas koguses. Pille ei heitnud meelt. Ta võttis
tükikese ostetud tapeedist ning külastas veel

PILLE AMUR

mitut äri. Viimaks leidis tagasihoidliku, kuigi
sootuks teise mustri-
ga seinakatte, mille paigal-
das aknaga seinale. Kui ei teaks, et tegu on nap-
pusest sündinud lahendusega, ei oskaks seda
kahtlustadagi.

Pille on tube sisustades jälginud, et ruumides
ei oleks taeva poole suunatud teravikke. “Noad,
käärid ja muud sarnased esemed, mille teravad
tipud on üles suunatud, võivad tekitada inimeste
vahel pingeid,” selgitab Pille. Et magamistoas
oleks hea uni, loobus ta abieluvoodi otstesse
nikerdatud kaunistustest. “Saagisin need liht-
salt küljest. Neist pulkadest sai esikusse nagi,”
naerab Pille.

Nii hoogsalt ja leidlikult Sarapuu-
mäe talus
asjad käivadki. “Tegelikult ei ole minu jaoks kodu
ikka veel valmis. Katus tahab vahetamist. Ja on
veel paljugi muud, mida tahaks teha, rääkimata
aiatöödest,” ei näe Pille kodutöödel lõppu. Aga
selline see maal elamine kord juba on. ✿

Magamistoa riidekapp on Pille vanaema pärandus. Põrandat kaunistab vanema tütre kootud vaip, tugitooli aga noorema tütre tehtud nukk. Voodi-kaunistuseks on üks maja kiisudest Boss Oosi Osvald ehk Ossu-Possu.

Juhtmed, mis kulgevad lülitist valgustini või pistikupesani, on peenelt takunööri mähitud

Magamistoa uhkuseks ei ole mitte voodi, vaid mõisastiilis ahi.

Sisustame õuetuba

Tekst Kadri Tramm

Fotod Sven Arbet, Kadri Tramm

Suvel ei raatsi hetkegi toas istuda. Loomulikult, aias toimetamine ei lõpe kunagi. Ent töörügamise vahel tuleb võtta ka mõnulemiseks aega.

Maakodu sisustas seekord Läänemaal koos perenaisega ühe varjualuse õuetoaks. See on aiachitis, mille alla mahuvad nii puukuur, pisike kasvuhoone kui ka avar õuetuba.

Õuetoa sisustamise mõte sai tegelikult alguse ühest vanast, vanakraamipoest soetatud vineerist kummutist, millelt kraapisime liivapaberiga vana lakikihi maha. Värvipott sai kunagi ostetud teise ringi poest, ja sõna otseses mõttes nagu põrsas kotis. Kui värvipurgi avasime, selgus, et seal sees on silmipimestav fuksiaroosa toon. Muuseas, huvitavaid värvileide võib avastada ka värviosakondadest, kus on allahinnatud toodete riul. Just seal võib teinekord olla värvisegamisel "untsu läinud" tooteid, mis mõne isetegija silma särama löövad.

Niisiis, võõpasime kummuti roosaks, kuid midagi oli justkui puudu. Mingi vimka või detail võiks roosat karva mööblieset justkui kaunistada. Võtsime ammu unustusse vajunud roosidega šabloon ja kinnitasime soovitud kohale teibiga. Väikese meigisvammiga tupsutasime valget akrüülvärvi lillemotiividele ja nii saigi roosa kummut endale ehteks valged roosid. Tagantjärele mõeldes oleks võinud kummutit veel n-ö vanandada ehk hõõruda liivapaberiga värvi maha nurkadelt, äärtelt, sahtliservadelt ja neid kohti näiteks vahaga töödelda. Et uus näeks välja vana ja kulunud. Kuid seda võib veel teha. Kummutile kaaslaseks värvisime roosaks ka ühe nageda riuli.

Väike õdus õuetuba sai hetkega roosaks ja rõõmsaks. Hubasust annavad seinale riputatud pildid, väike kaltsuvaip ja muidugi lilled. Kummutisse saab suveks peita lauanõud, raamatud, käterätid vms. Kasutuse leiab sellele igaüks ise. ✨

← Õuetuba sai sisustatud.
Kummutile võib igaüks leida endale vajaliku kasutusvõimaluse – selles saab hoida lauanõusid, suvist lugemisvara, aga ka aiatarvikuid, nõore, kääre jms.

Sellised nägid kummut ja õueruum välja enne, kui pintsliid haarati ja õuetuba sisustama hakati.

Kummut sai vanast lakist liivapaberiga puhtaks hõõrutud.

Šablooni abil värvisime kummuti sahtlitele valged roosid. Enne tuleb šabloon teibiga äärtest kinnitada, seejärel saab hakata svammiga ettevaatlikult motiive värvima.

Säästa aega ja telli veebist!

Kampaania kehtib ka esindukaupluses Türi 3 Tallinn

Ainult juunis Eesti ainsast lipupoest

lipuvabrik.ee

Eesti lipud ja vimplid **-10%**

Lisaks eripakkumine

Eesti majalipp 105 x 165 cm **16€**

Eesti mastivimpel 35 x 200 cm **16€**

LIPUVABRIK

FLAG FACTORY
EST. 1994

Võluv maja saarel

Hiidlased ja saart külastavad turistid on juba avastanud Kärldas Vabriku väljakul asuva Baabade poe, mis pakub omapärast käsitööd. Vahetevahel teeb seal ukсед lahti ka kohvik, kus saab maitsta hõrgutavaid kooke ja soolaseid pirukaid.

Tekst **Helju Koger**
Fotod **Sven Arbet**

Kolm aastat tagasi mittetulundusühingut (MTÜ) luues ei leidnud õed Vohud oma poele kuidagi nime. Lõpuks jäi Baabad. Seda nime kuuldes kerkivad silme ette täidlased tädid, krunn kuklas, aga MTÜs tegutsevad hoopis noored kenad naised – Aet ja Ave Vohu.

Miks siis ikkagi Baabad? “Ega meigi igavesti nooreks jää,” naerab Ave. Baaba tähendab ka magusat saia, mida nad teinekord oma kohvikuski pakuvad. Aet lisab, et küpsetaja on siiski Ave – tal tuleb see oivaliselt välja.

Kõik sai alguse majast

Sakslastest meistritele XIX sajandi esimesel poolel ehitatud maja on väheseid Kärldla kalevivabriku aegseid säilinud hooneid. Aegade jooksul

on maja elanud mitmekesisel elu – siin on olnud korterid, sõjakomissariaat, elamuvalitsus, laste muusikakool ja mis kõik veel.

Kui hoone tühjaks jäi, korraldas linnavalitsus ideekonkursi maja kordategemiseks ja käiguhoidmiseks. “Vana maja võlus meid juba ammu, käisime seda ikka passimas,” tunnistab Ave. Aeda ja Ave õnneks oli huvi hoone vastu väike ja nii said nad vana maja 20 aastaks tasuta kasutamiseks kohustusega selle eest hästi hooldada.

Aet ja Ave on sündinud Kärldas ning Aet kogu elu siin ka elanud. Ave asus kaksikümne aastat tagasi küll mandrile, aga sõitis paar-kolm korda kuus, suvel tihedamini, saare vahet. Ikka neli tundi Viimsist Kõppu ja teist sama palju tagasi.

Baabade nime
taha varjunud
Ave (vasakul)
ja Aet Vohu.

Kuni ühel päeval sai sellest pendeldamisest vil-
land ja pere kolis Kärdlasse.

Aeda peres on kaks ja Ave peres kolm last,
lisaks suvekodu Kõpus. Tegevuse puuduse üle
pole neil põhjust kurta. Ent vana tõde on: kes
palju teeb, see ka palju jõuab. “Eks see ole aja-
loolise maja võlu ning kirk vana ja väärtusliku
vastu, mis meid siin tegutsema pani ning taht-
mine ka oma linnale midagi anda,” räägib mand-
rilt sünnisaarele naasnud hiidlane. Nii saidki
kokku sobiv koht ning mõte poodi ja kohvi-
kut pidada.

Noorte naiste unistustes tegutseb lisaks käsi-
tööpoele ja kohvikule majas ka laste mängu-
tuba. Maja taga aga on suur aed, kus saaks kas-
vatada kohvikus pakutavate toitude valmistami-

seks marju, puu- ja köögivilju. Ka köök on plaan-
is välja ehitada, kuid praegu tuleb küpsetada
kodus. Kõik, mis kohvikus ja poes teenida jõu-
takse, läheb majasse. Poodi hoitakse lahti vaid
suvel, sest õdedel on ka päristöö.

Aed on praegu veel puutumata, aga maja katus
on paigatud ning neljas toas tehtud sanitaarre-
mont. Kunagist kinni ehitatud mantelkorstnat
kasutatakse garderoobina.

Kaltsuka kuldkliendid

Enne kohvikute ja poe avamist juunikuu esime-
sel laupäeval on tegevust küllaga – vaja niiskus
majast välja tuulutada, talvine näputöö lettidele
sättida ning veenduda, et väljapanek on piisav ja
mitmekesine.

Kohvik läbi kahe toa.

Ka laevalgustid on oma-
tehtud, vasakul aknakeses
vanade tapeetide
näidised.

Tubade seintel sära-
vad roosilised tapee-
did. Seinu puhastades
tuli välja kuus-seitse kihti
tapeeti. Mõnest näidist
oli huvitatud koguni kohalik
muuseum. Neid näeb ka kohviku
seinale kujundatud aknakeses. Säilinud
on kalevivabriku värvimeistri Fendti ja tema abi-
kaasa Helene fotosid, neist on korraldatud üks
näitus ja ehk tuleb teinegi. Ka aia taastamisel on
neist piltidest kindlasti abi.

Mis sobiks vanasse majja veel paremini kui
vana mööbel. See on enamasti ostetud Samaa-
ria poest ja üsna sümboolse hinnaga. Sealt on
pärit ka nõud ja laudlinad. Midagi on toodud
ka kodust või saadud sõprade käest. "Muidugi
on vaja mõnd mööblieset renoveerida ja kohenda-
da," räägib Aet, kes seda mõnuga teeb. Ruu-
mid on nägusad ja hubased.

Aet ja Ave on säästliku eluviisi pooldajad, aru-
tust ostmisest ja asjade koju kuhjamisest ei pea

Väljapanek
Baabade poes.

nad midagi. Kärddlas on mitu head kaltsukat ja nemad on seal nagu kuldkliendid, kellele tihti-
peale antakse uuest kaubast teada või tehakse
allahindlust. Ole vaid nutikas ja mõtle, mida kõig-
gest sellest uut meisterdada annab. Teine koht,
kust huvitavaid asju leitud, on internetilehekülg
www.osta.ee.

Kardinad poekottideks ja põlledeks

Käsitöö tuli õdede ellu varakult: vanaema oli
kirklik kuduja ja ema kange õmbleja. A vele meel-
dis rohkem kudumine ja sellega teenis ta juba
keskkoolipäevil taskuraha. Kui kampsunikudu-
mine võttis rohkem aega, siis titemütsid said val-
mis ruttu ja olid väga minev kaup. Aet oli juba
põhikoolis kõva õmbleja. Kuna poeletid olid tol-
lal üsna tühjad, võimaldas see moodsalt ja kenasti
riides käia.

“Müüme ikka omatehtud asju, ainult keraa-
mika ostame sisse. Ent mandril tegutseva firma
Hele Keraamika üks osaline Mari Ait on samuti
hiidlane,” räägib Aet.

Taaskasutus – mahukad
ja rõõmsavärvilised poekotid.

Poes jääb kõigepealt silma
puidust lapsehäll. Selle ostis
Ave kord kila-kola laadalt, sest
vana häll lihtsalt meeldis talle,
ja viis oma suvekodusse. Aga
varsti sündis talle kolmas laps
ning häll sai otstarbe. Kes oma
perre beebit ihkab, võib lae-
nata, müügiks see pole.

Vana häll ja selle kõrval
seisev pesukorv on patju
täis. Eriti uhked on valged
puuvillasest riidest padjad, mille
üht poolt katab heegeldatud pits. On siin
alles nobedad heegeldajad! Aga pettus
puha – kõik need kaunid pitsid on pärit
samuti teise ringi poest. Ka puuvillasest
kangast valge võrkiik on kaunistatud
samasuguste peente pitsidega. Kõige selle
juures ei saa õmblejate oskust alahinnata.

Ka kaltsupoest pärit kangatükid ja aknakardi-
nadki on siin saanud uue elu. Värvid kõigil alles ja
kulumise määrkegi pole näha. Ainult nüüd elavad
need edasi köögipõlled ja poekottidena. Vanu
püksirihmu ei visata kummaski kodus ära, neid
ostetakse juurdegi, püksirihmadest saab tuge-
vad ja käepärased kotisangad.

Osta.ee oksjonilt ostetud kakaokottidest
õmmeldi poekotid, kotiriidest aga mahukad
musta pesu kotid ning samast hangitud paken-
ditemplitega vajutati pajalappidele kirjad peale.

Riidenagide aluseks on vanad tünnilauad, nagu
nupud on aga savist voolitud. “Kui gümnaasiumi
käsitööõpetaja lastele savikursused korraldas,
imbusime meigi sinna sisse,” ütleb Aet, kes töö-
tab koolis sekretärina.

Tavaliselt teevad õed kõike koos – õmb-
levad, koovad ja heegeldavad. Aga lusikatest

Need on õmmeldud
kotiriidest
ja kakaokottidest.

Lusikatest ehted, tagapool pakenditemplitega pajalapid.

Lusikakõrvarõngast kaunistavad pärlid.

Laudlinaraskused kuluvad marjaks ära aiapeol lauda kattes.

Nööpidest meisterdatud juukselõksud.

ehte meisterdamine on Aeda pärusmaa. Hõbetatud või melhiorist lusikaid leiab ta teise ringi poodist. Kahest ühesugusest lusikast saab kaks paari kõrvarõngaid: ühed lusika kahast ja teised sabast. Parasjagu tööd nõuab nende lihvimine, mida esialgu tegi Aeda kaasa Toomas. Nii Toomas kui ka Ave teinud Mart on naistele suureks abiks, eriti just remonditöödel.

Lusikatega tuleb Aet nüüd üksinda toime. Kõrvarõngad saavad kaunistuseks pärlid ning on noorte seas väga popid. Kõrvarõngaid teeb Aet teelusikatest, aga prosse dessertlusikatest. Lusika kaha täidab ta polümeersaviga ning kannab sellele pildiülekangetehnikas kelle foto tahes. Nii võib soovi korral panna rinda enda fotoga prossi. Kui ehteid aga on palju ja tahtmine neid silma all hoida, võib osta Baabade poest selleks tarbeks traadist meisterdatud nägusa ehtenagi. Lastele leiab poest kardinarõngastele heegeldatud või taaskasutatud kangast õmmeldud mänguasju. Samuti juukselõkse ja -kumme, mida kaunistavad riidega kaetud või üleheegeldatud nõobid.

Ja üks nutikas meisterdus juhuks, kui tuul kipub aiapeol laudlina lennutama. Laudlinaraskused on tehtud aukudega kividest ja kaunistatud värviliste mummudega. Komplektis on neid neli, igasse linanurka üks, ja tuulel ei ole enam võimu. Augud pole sisse puuritud, selliseid kive otsitakse mererannast. Nii et ehtne hiiumaine kaup. Kui meeldivad, pakib Aet need sisse ja kinnitab koti maja pildiga kleepsuga. Kaasa võib osta ka vana maja pildiga postkaarte.

Kohviku prooviavamiseks oli Ave küpsetanud salaami-tomatipirukat ja beseerulli. Laud kaeti õue, kus sai päikese käes nina soojendada. Kooki sööma tuli ka Aeda noorem tütar Nora sõbrannaga. "Ma sõin kohe kolm tükki," tunnistas tüdruk. "Viimane aeg maiustada, ega suvistel kohvikupäevadel omadele kooki jätkugi," teeb nalja Ave. Tõsi on see, et siis on Baabade juures alati rohkesti inimesi. ☘

23.-29. juuni 2014

Saaremaa Orhideefestival 2014

Saaremaa Orhideefestival "Märka lille!"

Iga päev kell 12.00 toimuvad giidiga orhideeretked ja külasid tutvustavad ekskursioonid, 16.00 merereisid. Avatud on orhidee- ja kunstinäitused.

Esmaspäev, 23.06 Jaanilaupäev

00.04-17.00 "Rannarahva jaaniaja pärimusretk koidust ehani"

21.00 Saaremaine jaanituli Kihelkonna laululaval

Teisipäev, 24.06 Loovuspäev

12.00 Kunstnik Siiri Talli akvarelli meistriklass

13.00 Makrofoto kursus Arne Aderiga

16.00 Loovuskursused suurtele ja väikestele

17.00 Ehete valmistamise töötuba Kuressaares

Kolmapäev, 25.06 Põhjala orhideed

16.30 Loeng „Põhjala orhideed“ orhideeuurijalt Tarmo Piknerilt

19.00 „Ööviulid“ Johannes ja Heldur Harry Põlde viulikontsert Loona mõisas

Neljapäev, 26.06 Pereaev

12.00 Tegevused Vilsandi saarel

16.00 RMK loodusretk suurperedele

20.00 Teadustuba taimeharuldustest Loona mõisas

22.00 Päikeseloojangu piknik „Õised lõhnad“

Reede, 27.06 Wine&Art

10.00 Koostantsimine Loona mõisa pargis

14.00 Tantsutuba „Märka lille enda sees“

17.00 Ehete valmistamise töötuba Kuressaares

20.00 Jana Kask esineb Loona mõisas

Laupäev, 28.06 Tervisepäev

09.00 Hommikujooga Kihelkonna laululaval

14.00-16.00 Suhtetuba „Märka lille enda kõrval“

20.00 Hedvig Hanson ja Andre Maaker salongikontsert Loona mõisas

22.00 Õised tantsud Kihelkonna rahvamajas

Pühapäev, 29.06 Pärandipäev

11.00 Kihelkonna segakoori kontsert kirikus

12.00 Taimede ja seentega värvimine Uustlu talus

12.00 Tuuliku taastamise meistrikoda

20.00 Erkki Otsman „Kabaree Marcelle“ Loona mõisas piduliku galaõhtusöögiga

Piletid ja info www.orhideefestival.eu

www.loonamanor.ee

Valge tolmpäev

Mööblimeister Riho Kerde oma töötoas. Laual on üks viimaseid tellimustöid. Köögiriil, millele on lisatud veiniriil, veiniklaaside riputamise kohad ja käterätihoidja. Sinna saab perenaine sättida oma kõige ilusama pitsiga ehitud köögirätiku.

Üksiku kauboi mööblitegu

Tekst **Kristel Kirss**, fotod **Sven Arbet**

Lihula kandis asuvas Reinu-Liase talus, mida paljud teavad kui kunagist peopaika Lone Star Rantšot, teeb kaunist mööblit üksik kauboi - Riho Kerde. Igatsus Metsiku Lääne järele ning laevatislerist isa pärandatud käsitöösused on nüüd tema elu lahutamatu osa.

Tööriistasein on ideaalses korras ning seda raamivad nahast narmad.

Vitriinkapp sobib hästi maamaja vannituppa.

Riho tehtud tööga rahule jäänud pere lubas pildistada oma vannituppa tellitud mööblit. Kraanikausikapp ja peegliraam.

Mööblimeister Riho Kerde lubab meile teotsa vastu tulla. Kohtumispaigas astub meie suunas ehtne vesternikangelane ehk tõeline kauboi – jalas terava nina ja mustriga kauboisaapad, seljas narmastega nahktagi, peas kaabu, ning hambuni relvastatud. “Need relvad on butafoorsed. Seesuguseid kasutasime sürrealistlikus vesternis, millest osa filmiti minu rantšos,” rahustab meid naeratav mööblimeistrist kauboi Riho.

Metsik Lääs Lihula külje all

Kunagi peopaigana tuntud Lone Star Rantšo hiilgeajast on mehe pildikarbis tohutul hulgal fotosid. Riho ehitas rantšosse suure saali, kus oli lava esinejatele, pikk baarilett ning suur tant-suplats.

Peopaigast on nüüdseks saanud mööblimeistri laoruum, kus mitmed mööblitükid oma koju-soitu ootavad. “Ühel päeval ma taastan selle uuesti,” on Riho kindel.

Juba kümmekond aastat on mees keskendunud mööbli tegemisele, kuigi puutööd pole ta õppinud. “Mu isa oli laevatisler. Ma nägin tema kõrvalt, kuidas puutööd teha ja mööblit meisterdada. Kuigi pean tunnustama, et poisikesena ma sellest tööst veel ei huvitunud.”

Elus on sageli nii, et see, mis peab, tulebki meie ellu, ja kõike, mida teeme, võib hiljem tarvis minna. Nii juhtus ka Rihoga. Juba poisikesena paelusid Rihot Soome televisioonist näidatud vesternid ning kantrimuusika.

“Sõbrad kaldusid punkmuusika poole, aga mulle meeldis *rockabilly* ja muidugi Elvis. Õppisin kitarrimängima. Hiljem lisandus huvi Ameerika autode vastu ning tekkis soov elada maal, kas või vaid nädalalõppudel, nagu Metsikus Läänes,” meenutab ta. “Nii ostsin selle lagunenu majadega talukoha ning hakkasin endale rantšot ehitama.”

Kantrimuusika ja stiilipidudega täidetud maja meelitas kohale tuntud ja vähemtuntud inimesi ning ühel saatuslikul päeval ka eriti armsa tüdruku. Riho ei kõhelnud, rantšo sai perenaise ning peagi sündisid perre tütar ja poeg.

Pere kasvades hakati vaiksemat elu igatsema. Peopaik pandi kinni, sest kodurahu oli tähtsam.

Rihol õnnestus saada meistri töökoht armsas Mustri poes Tallinnas. “Tegelikult avastasin ma poes tööd tehes vanutatud mööbli võlud. Seal töötasid hea maitsega piigad, kellest mitmed olid õppinud sisekujundust ja sisustasid poes sarnase mööbliga väljapanekuid.”

Majanduskriisi ajal sai Mustri töö otsa. Aastaid hiljem sai kahjuks läbi ka pere kooselu, mida mees oma hinges ikka taga igatseb.

Riho ei jäänud niisama istuma, vaid nokitses omaloodud firmas Ranchwood OÜ. Ta soovis luua omanäolise mööblistiili, milles oleks eestlasele omast maalähedust kerge ameerikaliku koloniaalajastu nüansiga. Eelkõige mõtles

Liimpuidust tualettpaperirulli hoidja

Käsitööna meisterdatud paberirullihoidja kaunistab iga maakodu välikäimlat.

Paberirullihoidja katuse ehk pealmise liimpuitkilbist plaadi laius on 17 cm, sügavus 14,5 cm. Seinätükk on 12x12cm ruut. Rulli hoidmiseks läheb vaja pulka läbimõõduga 10 mm ning detailide kinnituseks puittüübleid (8mm) ja liimi. Külje ehk rullihoidja põse kõrgus on 13,5 cm, selle alumise otsa laius 7 cm, ülemise serva mõõduks 12 cm. Nende vahele kujundage klassikaline kaar.

Tööriistadest läheb vaja pitskrusid, tikksaage, märkenõelu, ülafreesi. Viimistluseks värvi või peitsi.

1 Puidu saagimise lihtsustamiseks tehke enne küljetüki šabloon, see lihtsustab hiljem detaili väljalõikamist. Joonistage küljetüki kuju puidule. Märkige ära ka pulga asukoht. Puurige rullipulga paigutamiseks küljetükikesse augud.

2 Kinnitage tualettpaperihoidja küljetükiks valitud plaat töölaua külge pitskrusidega ning tikksaaga lõigake sobiva kaarega küljetükk. Võtke peen liivapaber ning lihvide kõik lõigatud detailide servad siledaks.

3 Puurige küljetükikesse tappide jaoks augud.

4 Tagaseinale ja katuseplaati aukude märkimiseks kasutage märkenõelu. Suruge need küljetükki puuritud aukudesse, asetage ühendatavate detailidega kohakuti ning suruge kokku. Nii saate täpsed kohad tapiakude puurimiseks.

5 Valage liimi aukudesse ning suruge sinna ka puittüüblid. Ühendage sel moel omavahel kõik detailid. Viimistlege tehtu sobiva värvi või peitsiga. Samu juhiseid eeskujuks võttes saate soovi korral edukalt meisterdada ka kõogi käterähihoidja.

ta meisterdades, et tema tehtud mööbliesemed sobiks suve- või maakodudesse.

Materjali, millest Riho mööblit teeb, ostab ta tavalisest ehituspoest. “See aeg ja vaev ning energia, mis läheks loodusest toodud materjalist mööbli tegemiseks, ei tasu ennast ära,” ütleb mees. “Mul ei ole mingit huvi kuhjata oma ruumidesse massiivseid metallist masinaid. Saan mööbli valmis käsitööna ehk tiserile vajalike tööriistadega.”

Piirideta tööpõld

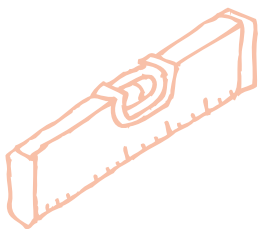
Disaini jaoks ammutab ta snitti filmidest ning teinekord isegi Mehhiko seriaalides nähtud mööblit. Mehele pole mingi vaev meisterdada kõögikummuteid, kapikesi, sahtlitega seinariiu-

leid, rääkimata nagidest või riidekirstudest. Ent kindlasti ei ole see veel piir.

Tellimustööna on ta teinud vanutatud välimusega nurgakapi ühele Tallinna vanalinna söögi-joogikohale ning isegi vabaõhumuuseumi Kuie külakooliapid-kummutid.

Vajadusel teeb Riho ka mööbliparandust. Praegu ootavad tema kätt Kadriorus asuva Carramba restorani laud ning ühe pere vanad toolid. “Kuniks töö tellijad rahule jäävad, on mul töots kindel,” usub meistrimees.

Ainsale mööblitööga seotud murele – ühe mehe töökusest jääb kõigi soovijate tahtmise täitmiseks väheks – sai ta alles hiljuti lahenduse. Nüüd on abilinegi ametisse võetud, et töödega kiiremini valmis saada. ✂

-20%!

Uue põlvkonna katuseaknad Roto Designo

Designo katuseakende omadused:

- mitu mugavat ja ohutut akna avanemismoodust
- erakordne disain ja uus kattevärv – hall metallik
- isefikseeruv ja turvaline pesuasend
- energiat säästvad klaaspaketid

Küsi soojustusplokiga varustatud katuseaknaid!

FixAlfa OÜ

gsm 5055283

janek@fixalfa.ee

FIXALFA

www.fixalfa.ee

Roto

www.rotto.ee

Vana masin tahab tööd teha

Tekst ja fotod Bianca Mikovitš

Üks kahest Saaremaal rahvale vaatamiseks välja pandud raudratastega traktorist. 1939st aastast pärinev Deutsch, millega tehti tööd Leisi valla põldudel.

Saaremaal Angla tuulikumäel asuva pärandkultuuri-keskuse keldris seisab hulk vaarisade loodud masinaid, millega saab uue maailma üles ehitada siis, kui ühel päeval enam internetti ja elektrit pole.

“Härä, kas te teate, mis masin see on, mida te siin jalaga väntate?”

“Muidugi! See on treipink!”

Peterburi turismigrupiga Angla tuulikumäe külastav vanem mees lööb mõnuga treipingile hoogu ja saadab üle ruumi tunnustava pilgu. “Olen inse-ner,” selgitab ta. “Ja ma pole kuskil näinud midagi sellist nagu see kollekt-

sioon siin! Hämmastav!” Vanade masi-
nate kirglik koguja Alver Sagur muhe-
leb. Ta teab ise ka, et sellist kogu vähe-
malt Eestist ei leia. Täiesti unikaalseks
muudab väljapaneku see, et kõik masi-
nad on töökorras ning huvilised võivad
neid ise ringi ajada ja proovida, kuidas
vanad mehhanismid töötavad.

Kogu kõige vanem ese on rauapuur,
mille Sagur dateerib Peeter I aega ehk

XVIII sajandi esimesse poole. Vanu-
selt järgmine on nahast sepalõõts, mil-
lelt leiti aastaarv 1773.

“Lõõtsa nahk oli kange nagu klaas,
mis painutades prõksti pooleks läheb,”
räägib Sagur. Lõõtsa raamis aga ei olnud
ühtki naelseotist, kõik oli kokku pan-
dud kõverate puutikkudega. Taastami-
seks tuli see lahti võtta ja nahk searasvas
läbi keeta. Väidetavalt olnud lõõts val-
mistatud koeranahast. On see õige või
mitte, aga keetmise ajal oli tugev märja
koera hais töö juures küll. Omaaegseid
kinnitustikke taastada ei saanud ning
polnud ka oskust nende uuesti tegemi-
seks. Seega tuli raam kokku panna uue-
mate vahenditega, kuid vana nahklõõts
töötas nagu uus.

Peeter I aegne rauapuur.

Alver Sagur väntab käsiveskit.

1773. aastast pärit sepalööts.

Tavaliselt sellised esemed hooldamata nii kaua ei säili, kuid lõõtsa eluiga võis pikendada sepapaja suits. Vastupidamise andmiseks põletati ju vanasti ka vankrirattaid.

Oli mingi roostekänkar!

Lõõtsast veelgi vanem rauapuur on samuti täiesti töökorras. “Oli paras käkk, kui selle sain, sentimeetrine roostekiht peal, ja paistis, et sellest oli veel üle ka sõidetud. Hooratas tundus aga huvitav ja siis leidsin pealt aastaarvu, kust õnnestus nii palju välja lugeda, et see on Peeter I aegne tööriist. Kohe tekkis hasart puur tööle saada,” räägib Sagur. Roostekihi alt tuli välja põnev käsitöö, mille juurde

tollane meister oli nuputanud huvitava pronkspuksidega vedrusüsteemi. Ka hooratas on malmist käsitsi valatud ning kõik detailid on käsitöö. Praegu on rauapuuri noorim osa toekas puupakk.

Vanade tööriistade hukuks saab Saguri kogemust mööda tihti teadmatust. Uued põlvkonnad ei oskagi kuuri nurgas juba aastaid seisnud raami millekski oluliseks pidada. “Kui hakkad uurima, et selline raam siin, siis tuleb veel ehk kellelgi meelde, et oli ka mingi völl,” kirjeldab Sagur üsna tavalist asjade käiku. “Sealt edasi leitakse pööningule seisma jäänud heintest hooratas, ja tuleb välja, et ohoo! Kõik need asjad sobivad omavahel kokku!”

Aastaid silmad lahti ringi käimine on aidanud Saaremaalt ja mandrilt leida omaaegseid metalli-, kivi- ja puutreibinke, tubakalõikureid, saage ning puure. Ühed on valmistatud tehastes, teised on külas tegutsenud meistrite endi välja mõeldud ja teostatud.

Isegi neil uudistajail, kellele mehhanika vähem huvi pakub, on raske jätta keeramata mõnd hooratust. Pole ime, et peremehe erakogus leidub foto, kus dirigent Eri Klas innukalt proovib tööd 1830. aastast pärit kahemehetreipingil. Ainult mõne masina lõike-terad on kinni pandud, et külastajate näppe juba ette säästa.

“Need on tugevad töömasinad, kõigiga tehakse tööd või võiks teha,”

Vedruvanker.

Isetehtud lintsaag.

selgitab Sagur. Seepärast polegi juures silti või puutumiskeeldu – mida inimene võib väikese käega katsumisega teha seadmele, mis on mõeldud töötlemata rauda või puitu? “Ja kui ka midagi juhtub, siis ise ma neid hooldan ja parandan, eks teen jälle korda,” lubab Sagur.

Inimesele, kes sellise hobiga tegeleb, tähendab see alalist õppimist. Neid, kellelt küsida näiteks üle-eelmise sajandi kahekäigulise puuri kohta, ju pole. “Iga ratas on eri samuga, samuti on tollased mõõdud praegusest erinevad,” selgitab Sagur. “Ei sobi moodsad mutrid oma keere ega suuruse poolest, sest sageli on kasutatud tollimõõtu.”

Kui aga seade on kord korda tehtud, siis palun väga – ole mees ja puuri hõbedat või rauda! Rattad jooksevad ja ülekanded surisevad!

Mõtlemist ja arupidamist on vahel küll kõvasti, samuti katsetamist õige lahenduse leidmiseks.

Maailmalõpuks valmis

“Siin on Saksamaalt ostetud käsi-veski,” lööb Sagur järjekordse masina vändast keerlema. “Küll ma mõtlesin, milleks tal siin need hoovad on ja miks saab vändata kahte pidi. Ühel hommikul lõi klaariks: ühtpidi saab jämedat, teistpidi peenemat jahu!”

Masin on ka ära katsetatud ning valmis kas või kohe leivajahu jahvatama.

Põhimõtteliselt on keldritäis masinaid sellises korras, et kui mõni maailmalõpuennustus täituks või maad tabaks mingi katastroof, saaks nendega kohe hakata eluks vajalikke tööriistu valmistama.

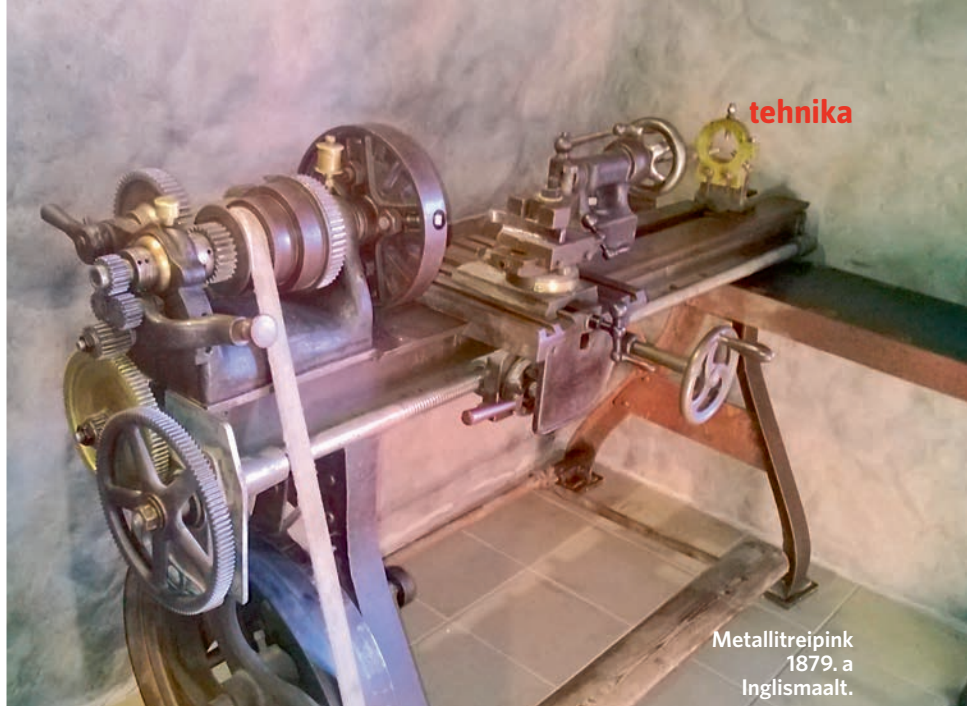
“Jah, meil on edaspidi plaan keskuse juurde põllule hakata ka vilja külvama. Leiba juba ise teeme,” on Sagur sellise mõttega nõus. Moodsas maailmas hädavajalikku elektrit pole siin millegi käivitamiseks vaja, vaat et saab ise ka elektri tootmiseks vajalikud vahendid valmis teha. Eesti mees on nupumees, seda on kohe näha. Saguri masinate hulgaski on kogus mehhanisme, mille talumehed on oma tarbeks ise valmis nikerdanud.

Näiteks lihtsa raami ja lõiketeradega tubakamasin laskis kodus kergesti tubakat mahorkaks peenestada ning samal põhimõttel on tehtud ka hulga suurem loomasööda hakkija. Tubaka kasvatamine oli Saaremaal eelmisel sajandil väga moes, ning võib arvata, et kel selline masin kodus oli, sai sellega teistelegi teenust osutada.

“Aga seda masinat on Eestis heal juhul veel ehk üks,” oletab Sagur isetehtud lintsaag juures. “Memmas ajas hooratast ringi ja taat saagis peene-

Eri Klas proovib töötada 1830. a kahemehe-treipingil.

tehnika

Metallitreipink 1879. a Inglismaalt.

maid detaile välja! Põlve otsas tehtud, aga tõhus ja vastupidav!”

On ka masin, mille Sagur ütleb olevat kiirusülekannetega puidutrei-pink vankriratta sisevõlli treimiseks. “Muidugi saab sellega ka muud puu-tööd teha, aga kui mina selle leid-sin, oli masin just selleks tööks sea-distatud.” Selle masina rihmaks on tugev ja kõva seanahk, teise masina aga saab käima lihtsa kokkusõlmitud

heinaveoköiega. Tööpinkidele lisaks on Angla tuulikumäel suuremaid põl-lutöömasinaid ning vedruvankreid. Kõik need on turistidele väga meelt-mööda, sest annavad võimaluse lasta endast seal otsas turnides pilti teha.

Katuse all seisvad rehepeksumasi-nad on samuti töökorras. Vanemad ini-mesed jäävad nende juurde tihti pea-tuma ning meenutavad, kuidas nooru-ses nendel tööd tehti.

Peab ütlema, et mehed veedavad keldris masinate juures rohkem aega kui naised, küll aga meeldib neidudele 1939. aastast pärit traktor Deutsch, mis omal ajal Leisi ümbruse põldudel tublit tööd tegi. Seda sugugi mitte tema metallra-taste ja kuumpemootori pärast – sinna on tore peale ronida ja lasta end tuuli-kute taustal pildistada. Hea valik, sel-liseid pilte vaatavad nende isad kodus kindlasti rõõmuga! ❀

Ostukorv, kuhu mahub terve maja

Tule vaata Eesti esimest puitmajade e-poodi. Meilt leiad ligi 150 aia- ja suvemaja.

pood.palmako.ee

* Pakkumine kehtib ainult katusepapile ja sindlile.

Esimesele 100 tellijale **TASUTA** katusekate*!

 PALMAKO[®]
Wooden houses to enjoy

Lilli on Jardin Majorelle'is vähe, Maakodu külaskäigu ajal asendasid neid erkoranžide õisikutega aalod.

Sinine sein toob suurepäraselt esile sarvkalanhoe jõulise silueti.

Sinine aed

punases linnas

Tekst Jaan Mettik
Fotod Kristel Kirss,
Kadri Tramm, Jaan
Mettik, Schutterstock,
repro

Pole vist ühtki aiakujundusele pühendatud raamatut, mille lehekülgi ei kaunistaks mõni pilt siniste müüride, punaste teede ning säravkollaste lillepottidega aiast. See on Marrakechis asuv Jardin Majorelle, mille on kuulsaks teinud ühtaegu nii tema värvikad omanikud kui julge kujundus.

Varikäike katavad jasmiinid.

aed

Ruudukujuline purskkaev on kubistlikule ateljeele kenaks täienduseks.

Jardin Majorelle'i lugu sai alguse 1923. aastal, kui Marokosse kolinud kunstnik Jacques Majorelle ostis enesele müüride värvi järgi sageli punaseks linnaks kutsutud Marrakechi piiril väikese, u 1,5 ha suuruse maatüki. See asus palmisalu serval ning seal kasvasid peamiselt paplid. Marokos on see hea märk, kuna tähendab, et põhjavesi on maapinna lähedal. Peatselt kerkis sinna ka kunstniku kodu ning paik sai vee ja paplite järgi nimeks Villa Bou Saf Saf.

Üsna varsti pärast uude paika elama asumist hakkas Jacques Majorelle rajama ka aeda. Kuna tema lapsepõlv möödus mööblidisainerist isa kunstnikest sõprade seas ja ta kujunemisaastate kõige olulisemaks kunstivooluks oli sageli loodusmotive kasutav juugend ehk *art nouveau*, sai noormees kodust kaasa armastuse looduse ja taimede vastu.

Bambused ja palmid

Esiailgu andsid aias tooni palmid, kuid peagi hakkas harrastusbotanikust kunstnik, kelle kireks olid kaktused, oma aeda koguma taimi tervest maailmast. Tõelise hoo sai taimedega tegelemine siis, kui Maroko temaatika hakkas Jacques Majorelle'i väsitama ning ta pööras inspiratsiooni otsinguil pilgu nn Musta Aafrika poole.

Kuna kunstnik mõistis, et tõeliselt õnnestunud aeda pole võimalik rajada vaid pelgalt taimedele rõhudes, sai aed ka senini alles oleva põhiplaani. Selle peateljeks on aeda läbiv niisutuskanal ning seda toetavad vonklevad teed, mida ääristavad täiesti eriilmelised taimerühmad.

Aeda sisenedes võtab külastajat vastu varjuline bambusesalu, millest viivad teed kas palmide vahele või pergolate alla, mida katavad kirkavärvilised bugenvillead. Teed loomulikult pole kaetud igavate betoonplaatidega või lihtsad kruusarajad. Need on betoonkattega ning värvitud terrakotapunaseks. Lisaks ääristavad teid suured sinised ja kollased aiavaasid, mida täidavad aalod, asparid, havisabad ning teised taimed.

Kuna aia rajaja kireks olid kaktused, on hilisemad omanikud taimede valikul seda joont jätkanud.

Aia teljeks on oma sinises sängis voolav niisutuskanal.

Aia ühed põnevamad taimed on kahtlemata kaks hiiglaslikku käändbokarnat.

Aia algus, bambusesalu osa, erineb ülejäänud aiast veel ühel ootamatul viisil. Kui suurem osa Jardin Majorelle'ist on piinlikult puhtaks rehitsetud ja pea võimatu on leida ühtki langenud lehte või pudenenud õit, siis bambusesalus on maapind kaetud koheva langenud lehtede kihiga.

Mööda punaseid teid kulgedes jõuab Jardin Majorelle'i külastaja aia keskmesse, kus troonib kubistlik villa. See, kunstniku ateljeeks mõeldud hoone, valmis arhitekt Paul Sinoiri projekti järgi 1931. aastal. Tõsi, rõdud ja araabiapärase pergola lisati hoonele paar aastat hiljem.

Vormid ja värvid

Villat ümbritseb aia avaraim ja päikeselisim osa – peenrad kaktuste, agaavide ning teiste sukulentidega. Lisaks on ateljee kõrval tiik vesirooside ja lootostega ning ees ruudukujuline, siniste müüridega pusrkkaev. Sellesse suubub ka sissepääsu juurest alanud ning läbi kogu aia voolanud niisutuskanal.

Kui seni võimutses aias eelkõige lopsakas rohelus, siis siin pääsevad esile selged arhitektuursed vormid ning värvid. Teiste sõnadega – kui aia esiosa on midagi taimesõpradele, kes eelistavad küllust, lopsakust ja rohelist, siis aia tagaosa on neile, kes hindavad pigem nutikat kujundust ja värvimängu.

Värvid, mis Jardin Majorelle'i nii eriliseks teevad, tulid aeda alles 1937. aastal. Esmalt võõpaski kunstnik üle oma ateljee fassaadi ning pärast seda said uue ilme ka kõik teised aia ehitised ja

väikevormid. Kunstniku soovil said värviskeemi aluseks erksad põhivärvid, millest tähtsaim on kirgas, kuid kuidagi leebe sinine. Tänapäeval kannab see isevärki toon kunstniku ja tema aia järgi suisa nimetust Majorelle'i sinine.

Vana lõpp ja uue algus

Vaatamata taimerikkuse suurepärasele kujundusele, polnud Jardin Majorelle'i saatus pärast selle sisulist valmimist Teise maailmasõja eelõhtul kuigi roosiline. Et aiapidamine pole odav lõbu, oli Jacque Majorelle sunnitud avama oma aia külastajatele lisatulu saamiseks 1947. aastal. Sel ajal oli paik juba kuulus ning kõik näis eisalgu sujuvat. Kui Jacque Majorelle aga 1956. aastal oma abielu lahutas ning oli sunnitud aia osadeks jagama, läks kõik kiiresti allamäge. Lisaks

elas ta 1955. aastal üle tõsise autoõnnetuse, millele järgnes mitu operatsiooni ja ühe jala amputeerimine. Kõige selle tõttu pidi kunstnik 1961. aastal müüma endale kuuluva aiaosa koos ateljeega. Mõni kuu hiljem elas Jacques Majorelle üle teisegi avari, mille järel ta saadeti Prantsusmaale, kus mees 1962. aastal suri. Ta on maetud Nancyse, oma isa kõrvale.

Pärast kunstniku surma sattus Jardin Majorelle eriti tõsisesse majandusraskustesse ning allakäik jätkus. 1970ndate lõpuks oli olukord arenenud niikaugele, et aia edasikestmine sattus tõsisesse ohtu. Selle asukohale plaaniti ehitada hotellikompleks. Aia päästeingliteks said maailmakuulus moekunstnik Yves St. Laurent ja tema partner Pierre Bergé. Mehed ostsid paiga 1980. aastal.

Sinikollane ateljeemaja on Jardin Majorelle'i süda. Oluline vahe on ka aia mikrokliimas – varjulises osas valitseb meeldiv jahedus, ateljee ümber virvendab õhk aga kuumusest ja päikesepaistest.

Kui tahad midagi erilist...

www.nurgapuukool.ee

Harju maakond, Nissi vald, Ellamaa
tel 508 2615, 509 8547
info@nurgapuukool.ee
Skype: nurgapk

Vaade veel küllalt lagedale aiale ja vastvalminud ateljeele 1931. aastal.

Jacques Majorelle

Jacques Majorelle (1886–1962) sündis Prantsusmaal Nancys kuulsa mööblikujundaja Louis Majorelle'i peres. Esmalt õppis ta arhitektiks, kuid pärast viletsa tervise tõttu sõjaväest erru minekut 1917. aastal ja seejärel Marokosse kolimist sai temast maalikunstnik.

Oma töödes kujutas ta peamiselt Maroko, kuid ka nn Musta Aafrika motiive ja igapäevaelu. Lisaks maalimisele tegeles Jacques Majorelle ka sisekujunduse ja tarbekunstiga.

Pierre Bergé ja Yves Saint Laurent

Prantsuse ühe kuulsaima moekunstniku Yves Saint Laurent'i (1936–2008) ja töösturi ning kultuuripatrooni Pierre Bergé'i (1930) kooselu sai alguse 1958, mõni aasta enne seda, kui nad koos 1961. aastal asutasid Yves Saint Laurent'i moemaja. Nende suhe kestis aastani 1976.

Pärast lahkuminekut jäid Bergé ja Saint Laurent ometi sõpradeks ning äripartneriteks kuni Yves Saint Laurent'i surmani 2008. aastal. Moekunstniku soovi kohaselt puistati tema tuhk Jardin Majorelle'i ning ka Pierre Bergé on öelnud, et soovib oma viimseks puhkepaigas just seda aeda.

Esimest korda nägid St. Laurent ja Bergé aeda 1966. aastal, oma esmakordsel käigul Marrakechi. St. Laurent on hiljem meenutanud: "See oas võlus meid loodusega ühte sulatatud matisse'like värvidega. Me armusime sellesse paika ning käisime seal iga päev. Kuigi aed oli ka sel ajal küllastajatele avatud, oli see siis enamasti inimtühi."

Pärast krundi omandamist tegid mehed kõik, et maagilisele paigale uuesti elu sisse puhuda. Villa Bou Saf Saf kohandati elumajaks ning nimeti ümber Villa Oasiseks. Kuulus Majorelle'i sinine ateljee aga avati aia küllastajatele ning sellest sai berberi kultuuri muuseum. Seal eksponeeritakse siiani esemeid Yves St. Laurent'i ja Pierre Bergé'i erakogust.

Iga aastaga sai üha selgemaks, et esialgse hiilguse taastamiseks tuleb renoveerida ka aed. 1998. aastal palusid Yves St. Laurent ja Pierre Bergé Jardin Majorelle'i uuendamiseks abi Maroko tuntud aednikult ja etnobotanikult Abderrazzak Benchaabane'ilt.

Aia uus elu

10 aastat kestnud töö tulemusena taastati aia esialgne põhiplaan ning restaureeriti ja automatiseeriti niisutusüsteemid. Oluliselt suurendati vastavalt Jacques Majorelle'i visioonile ka aias kasvavate taimeliikide hulka. 1998. aasta inventuuri kohaselt kasvas neid aias 120, tänapäevaks on arv tõusnud u 325ni.

Tunnustamaks Abderrazzak Benchaabane' tööd aia restaureerimisel ja arendamisel, palus Yves St. Laurent 2001. aastal aednikul välja mõelda aeda sümboliseeriv parfüüm Jardin Majorelle. Selle buketti kuulusid roosi- ja apelsinilõhn, kuid ka valik haruldasemaid aroome nagu sandlipuu, muskus ning merevaigu kuumutamisel eralduv hõng.

Yves St. Laurent suri 2008. aasta juunis Pariisis ning tema tuhk on puistatud Villa Oasise roosiaeda. Jardin Majorelle'is on ka moekunstniku mälestusmärk. Selleks on Vana-Rooma sammad, mille Yves St. Laurent ostis kunagi Tangierist. Pärast moekunstniku surma kinkis tema partner Pierre Berge seni meeste ühisomanduses olnud aia ning selle kõrval paikneva Villa Oasise Pariisis toimetavale, nende mõlema nime kandvale fondile.

Nüüdisajal on Jardin Majorelle'i säilimine väljaspool ohtu. Tänu huvitavale ajaloole, põnevale taimervalikule ning unikaalsele värvilahendusele on Jardin Majorelle'ist saanud põhjusega üks maailma kuulsamaid aedu ja Marrakechi olulisi vaatamisväärsusi. Kuigi aia hiilgeaja neljast hektarist on alles jäänud vaid üks, pakub see tööd 75 inimesele ning aastas väisab Jardin Majorelle'i enam kui 600 000 külastajat.

Tunnustamaks moekunstniku panust, andis Maroko kuninga Mohammed VI abikaasa, printsess Lalla Salma 2010. aastal tänavale, millel asub Jardin Majorelle, kuulsa moekunstniku auks Yves St. Laurent'i nime. ☘

Maalehe sõstra- ja karusmarjaraamat

AVE KIKAS JA ASTA-VIRVE LIBEK

Sõstraid ja karusmarju on Eestis kasvatatud juba ammustest aegadest. Nende kasvatamiseks on palju eelduseid: sobivus Eesti kliimaoludesse, suhteliselt rikkalik sortide valik, üsna varajane saagikande algus, sobivus maheviljeluseks jne. „Maalehe sõstra- ja karusmarjaraamat“ abistab nii algajaid kui ka kogunud kasvatajaid sordivalikul, kasvatamisega seotud probleemide lahendamisel, aga ka kahjustajate äratundmisel ja nendega võitlemisel.

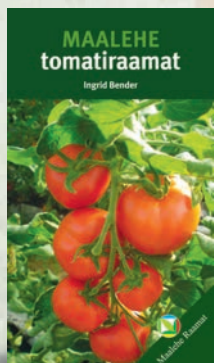

Maalehe roosiraamat

ANNELA ORASI

„Maalehe roosiraamat“ kummutab eksiarvamuse, et roosikasvatust nõuab erilisi teadmisi ja oskusi. Teos pakub lihtsaid juhtnõude, kuidas leida oma aeda sobivaid ja

vastupidavaid sorte. Õiged sordid hästi valitud kasvukohas rõõmustavad aiaomanikku pikki aastaid. Lisaks sisaldab käsiraamat hulgaliselt näpunäiteid aiaplaani koostamiseks, istikute valimiseks, istutuskoha ettevalmistamiseks, taimede hooldustöödeks ning haiguste ja kahjuritega võitlemiseks.

Maalehe tomatiraamat

INGRID BENDER

„Maalehe tomatiraamat“ on väike teehühis neile, kelle tomatikasvatases kogemusi napib. Peamised soovitusel ja näpunäited on antud tomati kasvatamiseks küt-

teta kasvuhooes. Raamatu autor on kirja pannud oma kogemusi ja tähelepanekuid, mida ta on omandanud tomatitega katseid tehes, sordivõrdlusi läbi viies, kodumaiste sortide seemnekasvatusega tegeldes ja uusi tomatisorte aretades. Raamatust leiab juhised, kuidas kasvatada tomatit kasvuhooes, avamaal, aknalaual ja rõdul; milliseid kasvatustingimusi tomat vajab; saate infot taimede ettekasvatamise, istutamise ja hooldamise kohta.

Seiklused Metsapärdil

ELSA PELMAS

See on lugu tüdrukust, kelle vanematel ja isegi vanavanematel pole suvel lapse jaoks aega. Nii

saadetaksegi tüdruk linnast metsa vanavanavanemate juurde, kus elu on hoopis teistsugune. Linnatüdrukule algsest võõrana tunduv maaelu saab ajapikku armsaks ning seiklused, mis linnas kunagi ei juhtuks, saavad nüüd tõeks. Nutikas tüdruk õpib heina tegema, magab esimest korda lakas, ehitab kindlust, tegeleb koduloomadega, leiab uued sõbrad ja lahendab ka ühe kuriteo.

Taimede paljundamine

SIRJE TOODING

Paljundamine on soodne ja lihtne võimalus uute taimede saamiseks. See raamat keskendub erinevatele

viljapuude ja marjapõõsaste, aga ka ilupuude ja -põõsaste paljundamise tehnikatele: seemnete kogumine ja külv, eri liiki võrsikute tegemine, juurevõsude varumine, türtartaimede, pistokste, haljas- ja juurepistikutega paljundamine, jagamine ning pookimine.

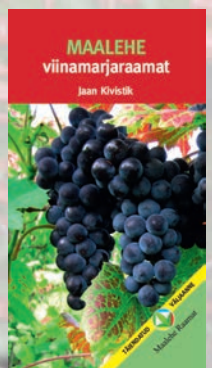

Kuidas peletada mutte

SÄDE LEPIK

Aiapidaja maajagamine muti ja mügriga on paraku lõputu töö: kui üks loom saab kinni püütud, siis tuleb varsti asemele uus põlvkond. Muti ja

mügri peale ei tasu vihastada, palju rohkem on kasu kannatlikust meelest ja mitme vahendi kooskasutusest. Siit raamatust saate ülevaate nii ajast aega pruugitud rahvapärastest kahjuritõrjevõtetest kui ka kasutada lubatud peletusvahenditest ja lõksudest, mis on praegu poodides müügil. Tuletame meelde ka muttide ja mügride elukombed, sest muidu pole mingit lootust neid oma valdustest kaugemale tõrjuda.

Maalehe viinamarjaraamat

Täiendatud väljaanne

JAAN KIVISTIK

Raamatu täiendatud väljaanne käsitleb 2013. aastal koostatud soovitussortimenti! Viinamarju

on Eestis kasvatatud sajandeid. Nimelt on Eesti üks maailma põhjapoolsemaid riike, kus soodsa mikrokliimaga kasvupaiku valides saab väljaspool kasvuhooes viinamarju kasvatada kogu territooriumil. Siit raamatust leiab Eestis kasvatamiseks sobivate viinamarjasortide ja -liikide kirjeldusi ning detailseid juhiseid kasvatamiseks.

Võidupühaks kodu korda

Juuni algus on igati sobiv aeg meelde tuletada, et kuu lõpus ootab meid mitte ainult jaanipäev, vaid ka võidupüha. Teadupoolest tähistatakse sellega Eesti võitu Võnnu lahingus Landeswehri üle 23. juunil 1919.

Tekst **Jaan Mettik**
Fotod **reprod**

Kuidas jaanipäeva tähistada ning milliseid ettevalmistusi selleks tegema peab, on kõigile une pealtki selge, ent võidupühaga ei pruugi asi nii olla. Häid näpunäiteid selleks annab 1940. aastal ilmunud informatsiooni-ajakiri "Loodushoid ja turism" nr 3. Tegu on väljaandega, mida ilmutas Loodushoiu- ja Turismiinstituut ning näpunäited on kirja pannud E. H. Truuvere.

Kodukaunistamise komiteed võtku osa võidupüha pühitsemise eeltöödest!

Loodushoiu- ja Turismi-instituudi kodukaunistamise peasekretariaat pöörus maa- ja linnavalitsuste kaudu kõigi kodukaunistamise linna-, valla- ja alakomiteede poole üleskutsega eelmiste aastate eeskujul ka tänava võtta osa võidupüha pühitsemise eeltöödest ja teostamisest. Komiteedel tuleb kohtadel astuda kontakti ja pidevasse koostöösse kohapealsete kaitseliidu üksustega, kes on ka tänavuse võidupüha pühitsemise korraldustöö algatajaks.

Kodukaunistamise komiteedel on võidupüha eeltööl võimalus palju ära teha. Komiteed peaksid eeskätt kõigiti hoolt kandma ja agaralt propageerima, et kõigi talude ja muude elukohtade ümbrus, aiad, õued ja eluruumid seks rahvuslikuks pidu-

Kui vähegi ilma peab, jõuab enne võidupüha saabumist ka väiksemad värvimistööd ära teha.

päevaks oleksid eriti korrastatud, puhtad ja võimalust mööda kaunistatud. Ärgu puudugu ühelgi elamul ka rahvuslipp. Iga linna- ja vallakomitee pöördugu sellekohase avaliku üleskutsega oma ringkonna elanike poole. Omavalitsused kandku hoolt, et ameti-, kooli- ja muud avalikud hooned olgu riigilipu ja -vapi kõrval ilustatud ka vastava maakonna või linna lipu ja vapiga ning meie riigi-, vabadusvõitluse ja kultuurielu juhtide piltidega.

Erilist hoolt kandku kodukaunistamise komiteed ka selle eest, et kõigi Vabadsõja mälestusmärkide ja ka muude mälestus- ning ausammaste ümbrus ja langenud kangelaste ning sõjavõrrite haudad olgu hoolsalt korrastatud ning kaunistatud. Samuti võidutulede väljakud, avalikud pargid ja muud kohad, kuhu rahvas koguneb võidupüha pidustusi pidama. Võidupüha peab ülemaaliselt kujunema esimeseks etapiks, milleks on lõpule viidud kõik kevadised ja varasuvised kodukaunistustööd ja kust edasi minnakse järgnevaile suvistele töödele.

Võidupüha-eelseid korrastamistöid tuleb organiseerida ka talgude korras, eriti just avalike väljakute, mälestusmärkide ümbruse, langenute haudade ja tuleplat-side kaunistamise osas.

Mõelgem pühade tähendusele

Kui esimese Eesti Vabariigi ajal polnud kellelegi tarvis selgitada, mis on võidupüha ja miks seda tähistatakse, siis

tänapäeval võetakse seda tähtpäeva sageli kui jaanipäeva pikendust.

Vaatamata sellele, et võidupüha tähendus kipub meelest minema, on eestlaste seas õnneks siiani kenaks kombeks kodu ja selle ümbrus juuni lõpuks enam-vähem ära korrastada. Sellega tehakse algust juba mais "Teeme ära" talgutega ning viimistlemine jätkub juuni alguseni kestva aiatarimisega. Isegi kalmistud saavad seks ajaks enamasti korda. On ju suuremal osal kalmistutest jaanipäeva paiku surnuaiapühad ja selleks ajaks püüab iga enesest vähegi lugu pidav eestlane omaste kalmudele värsked lilled istutada.

Kui kodu ja selle lähiümbrusega on enamasti hästi, siis ühiskondliku ruumiga see alati nii pole. On juhuseid, mil avalik ruum on küll korda tehtud, kuid kellegi hoolimatu või pahatahtlik käsi on selle ära lagastanud. Õnneks saab enamik inimesi siiski aru, et suvelilletaimi ei pea varastama peenrast, vaid saab osta aiandist või lilleärist, ning prügi selleks ette nähtud kohta panemine pole sugugi raskem kui selle laialiloopimine.

Mis puudutab aga avalike asutuste kaunistamist lippude ja vappidega, on see igati kiiduväärne. Samas võiksid meie riigi-, vabadusvõitluse ja kultuurielu juhtide pildid jääda üles riputamata. See meenutab mõnd teist riigikorda või tuletab meelde järjekordseid valimisi. ☘

EESTI KAUNEIM MAAKODU 2014

Ajakiri MAAKODU ja AUTOEKSPERT otsivad Eesti kauneimat maakodu!

Ajakiri Maakodu kuulutab 25. juubeliaasta puhul välja konkursi „Eesti kauneim maakodu”. Osalema on oodatud kõik, kellel on ilusad maakodud, suvilad, renoveeritud talud ja kaunid aiad.

Konkursi eesmärk on väärtustada maaelu ja maal elamist ning tunnustada inimeste oskusi, ilumeelt ning maitsekust oma kodu, aia ja koduümbruse rajamisel ning korrastamisel.

Konkursi kategooriad

Peaauhind: EESTI KAUNEIM MAAKODU

2 700 € väärtuses peaauhind Autoekspertdilt:

- 500 € eest Autoeksperti kinkekaarte
- Thule Easy Line 225S kerghaagis
- Calix elektriline sõiduki eelsoojendus-süsteem (koos paigaldusega)
- Thule veokonks koos paigaldusega Autoekspert töökojas

Eriauhinnad järgmistes kategooriates:

KAUNEIM RENOVEERITUD VANA TALU

Auhind: 600 € kinkekaart firmalt Villeroy & Boch

KAUNEIM SUVEKODU

Auhind: Koduvalvesüsteem ning aasta tasuta valveteenust turvafirmalt G4S (väärtus 1500 €)

KAUNEIM NOORE PERE KODU

Auhind: Delux Royal kattemadrats väärtuses 900 € firmalt Delux

KAUNEIM TOOTMISTALU

Auhind: 600 € väärtuses tooteid firmalt Fiskars

Konkursil osalemine

Saada meile 15. juuliks 2014 vähemalt viis fotot oma kodu või aia üldilmest e-postile konkurss@maakodu.ee. Lisa fotodele tutvustav kaaskiri, telefoninumber ja aadress. Finalistidega, keda külastab žürii, võtame ise ühendust. Konkurss toimub 1. aprillist 15. juulini 2014. Võitjad kuulutame välja septembris.

Lisainfo:

Maakodu toimetuse peatoimetaja Kadri Tramm, tel 661 3370, e-post kadri.tramm@maakodu.ee, tegevtoimetaja Kristel Kirss, tel 661 3373, e-post kristel.kirss@maakodu.ee, www.maakodu.ee/konkurss

Toetajad:

Maitseed ja lõhnad ürdianumast

Vastne aiaomanik Heli Raamets: "Nägin ühes ajakirjas ilusat ürdianumat ning tekkis isu selline endalegi teha. Maitsetaimed on ju nii kenad, et võivad vabalt suvelilli asendada. Kuidas sellist anumast kujundada ja mida sinna istutada?"

Tekst Kaja Kurg
Fotod Sven Arbet

Maitsetaimi on väga praktiline kasvatada anumates, sest neid saab paigutada sinna, kus ürdid on mugavalt käepärast. Terrassil rippuvast amplist on hea näpistada värsked lehti otse toidu peale või panna teekannu tõmbama. Anuma lõhnavate ja õitsvate ürtidega võib tõsta kaunistuseks (ja kasutamiseks) keset lauda. Kasti rajatud peenra võib tõsta kas või köögiukse kõrvale, et till ja petersell oleks kohe võtta.

Aednik ja lilleseadja Vilgo Vahesaar laskis mõttel vabalt lennata ning pani kokku neli taimeseltskonda: “soolase”, “magusa” ja kaks “universaalset”.

Mobiilne peenar

Päevinäinud “aia tagant leitud” puitkastid on praegu potiaiaduses nõutud kraam. Kujundaja vooderdas kasti musta peenralooriga, mis laseb liigsel kastmisveel välja voolata. Puhtal terrassil või mujal, kus veenired pole teretulnud, kasutage voodriks musta kilet.

Kastis olevat kooslust võiks piltlikult nimetada “soolaseks”. Lisaks maitsetaimeklassikale – petersell, till, murulauk, vürtsbasiilik – on siin ka kaks madalakasvulist tomatit. Nemad küll maitsetaimed pole, kuid nii on kogu salatikraam mugavalt ühest kohast võtta.

Kastis kasvab ka spinat, mis kuulub lehtköögiviljade hulka. Kui eespool nimetatud taimed annavad saaki kogu suve, siis ärasöödud spinati koht jääb tühjaks. Seda on mugav täita näiteks toidupoes mikropotis müüdavate maitsetaimedega: ära kuluvad nii pune, koriander, rukola, mõni teistsugune basiilik (väikeseleheline, sidrunilõhnaline jt). Siia seltskonda sobib hästi ka aedsalat.

Spinati võib asendada ka mõne suvelillega, mille õisi võib süüa ja kasutada toidu kaunistamiseks: näiteks saialille, mungalille või söödava krüsanteemi ehk kroonja jaanikakraga. Õied muudavad ürdikasti ka värvikamaks.

Trendikas puitkast tarbetaimedega on tore täiendus terrassil või rõdul olevatele suvelilledele, grillipeo ajaks võib “peenra” tõsta aga puhkenurka.

“Magus” ampel

Ripp-potis on tore paar: piparmünt ja maasikad. Sellisest amplist on rõdul, terrassil või aias puhkenurgas istudes mõnus noppida jäätise peale maasikaid ja kaunistada seda ka mõne mündilehga. Kuum münditee on palaval suvepäeval suurepärase jahutaja, mündilehti võib poetada maitseandjaks joo-giveekannu.

Amplimaasikas ‘Toscana’ on oma tumeroosade õite ja piklike punaste marjadega ühtlasi ka ilutaim eest. Suve jooksul hakkavad tüartaimedega väädid kaunilt üle serva rippuma. Ka piparmündi käharalehise sordi ‘Crispa’ varred valguvad lopsakalt üle ääre.

35cm läbimõõduga ampelisse mahutus kaks maasikataime ja üks piparmünt. Kuna mündid laienevad hoogsalt, täidavad nad ruttu anuma. Suve keskel võib taimepalli läbimõõt ulatuda poole meetrini.

Piparmünt ja maasikad on püsikud ning ampelit saab soovi korral ületalve hoida. Tõstke see sügisel maapinnale ja ümbritsege soojustamiseks lehtedega. Kindlam on taimi talvitada nii, kui kaevate nad hoopis peenrassa ja istutate kevadel potti värskesse mulda tagasi.

Kookoskiust ampel mõjub looduslähedasemalt kui platanum, ent kuivab kiiremini, kuna laseb õhku läbi. Sellist ampelit tuleb sagedamini kasta.

Teata meile oma suvekodu aadress ning saad oma MAAKODU tellimuse suveks mugavalt ja TASUTA ümber suunata!

Meie klientidegi ootab Sinu kõnet telefonil 680 4444 või kirja e-postil klientitugi@lehed.ee.

KOLM KÜSIMUST

Milline muld?

Kõigis anumates kasutas aednik kasvuturvast. Turvas on kerge ja anumaid seetõttu lihtsam tõsta, ka ampel kaalub siis märksa vähem. Turvast on keeruline kasta? Tegelikult ei ole, kui enne anuma täitmist see korralikult märjaks teha ja mitte lasta vahepeal läbi kuivada.

Kuiva turvast muidugi kohe niiseks ei saa, sest jonnakas materjal keeldub vett imemast. Nüüd on vaja veidi kannatust: valage pakendisse vett ja jätke rahus ööpäevaks seisma. Mõnusalt niiske

kasvustraat valmib sel moel vaevata. Loomulikult võib kasutada ka müügil olevat spetsiaalset ürdimulda või suvelillemulda. Kõige lihtsam on võtta muld oma aiast.

Kas väetada?

Kasvuturbasse on tootja lisanud tavaliselt ka väetist, kuid sellest kogu suveks ei jätku. Umbes kuu pärast istutamist hakake kord nädalas lisama kastmisvette vedelväetist. Hästi sobib suvelilleväetis või õieväetis, aga müügil leiab ka spetsiaalseid ürdiväetisi. Kastmislahus tehke lahja.

Kuidas kasta?

Kastke anumaid nii, et muld püsiks parajalt niiske. Isegi kui sajab, tuleb võib-olla kasta, sest tihedest lehestikust ei pruugi veepiiskad läbi lasta ja taimed jäävad janusse.

Otstarbekam on kasutada topelt-põhjaga lillekaste ja -potte, mille alumine põhi on mõeldud väljavalguva kastmisvee kogumiseks. Siis saate muretumalt mõneks päevaks ära sõita, kuna alusel olev veevaru aitab hoida mulla niiskust ning väiksem on võimalus, et taimed jäävad kuivale.

Lõhnav lehepadi

Kolmesesse potikobarasse on tore istutada eri liike ja sorte. Meie koosluses on maasikalõhnaliste lehtedega münt, kirjulehine münt ja aed-liivatee.

Kohevate puhmastega vaagen pole kuigi raske ning seda on lihtne tõsta silmarõõmuks kuhu tahes. Suviseks lauakaunistuseks sobib ta hästi välja puhkenurka või kokteililaua keskele. Ilu on seejuures muidugi ühendatud kasuga: anumast on mõnus näpistada mündilehekesi jookidesse ja tee tegemiseks ning lisada värsket tüümiani-maitset toidule.

Klassikaline trio

Rõõmsas salatirohelises kastis on rosmariin, sidrunmeliss ja lavendel. Kitsa kasti saab panna näiteks köögialakna taha, et oleks mugav näpistada just seda "maitset", mida parasjagu vaja läheb: rosmariini lambalihale, melissi tee tegemiseks, lavendliõisi koogi jaoks.

Söögitagemise vahepeal võib aga ilusaid kohevaid puhmaid lihtsalt paitada ja nautida õhkupaiskuvat oivalist aroomipilve. Kõigil kolmel on mõnus isikupärane lõhn, eriti hea on see muidugi lavendliil.

Suve edenedes hakkavad lavendel ja meliss õitsema, rosmariin võib näidata oma väikesi õisi suve lõpus.

Lavendel ja meliss elavad talve üle ka õues, kuid rosmariin tuleb tuua sisse valgesse jahedasse kohta.

Vihjeid kokkajale

Basiilik on lahutamatu kaaslane tomatile, kuid annab huvitava maitse ka rabarbrikoogile, porgandi- ja õunatoitudele. Pitsapõhja tainasse lisatud basiilik värvib selle põnevalt roheliseks.

Mündilehtedest saab muudki kui vaid head joogiteed: lisage neid suvi läbi salatitele, maitsestage köögiviljasuppe ning suvikõrvitsa-, kapsa-, kaunvilja ja lihatoite.

Rosmariin pole ainult lamba- ja sea-liha sõber: proovige ära ka kuulsad rosmariinikartulid! Praadige kartuleid kergelt, siis hautage ja puistake peale peenestatud rosmariinilehti. Soola ei panda, aga maitse on võrratu.

Melissi värsketest lehtedest saab hea maitseõli salatite ja küpsetiste jaoks, melissi-maitseäädikas aga lisab jumet salatikastmetele ja marinaadidele.

Tähklavendel koos rosmariini, basiiliku ja aed-liivateega annab unustamatu maitse liharoogadele, lavendliõie-maitseäädikas teeb põnevaks puuviljasalatid. Aed-liivateed puistake prae- ja keedukartulitele, asendamatu on ta suvikõrvitsast tehtud toitudes, liivateeksake annab pikantse nüansi kurgihoidisele. ☘

Professionaalsed toidu- ja taimekuivatid

Kuivata ise ürte,
viinamarju, marju,
õunu, seeni, kala
ja liha.

Hinnad alates
229,60 €

www.rodoad.ee

rodoad@gmail.com

www.facebook.com/kasvuhooned

tel 501 6742

Rodoaed

suvelilled

Suurte ja väikeste
petuuniaõite
võluv muster.

Roosa pole
nii pealetungiv
kui punane
ja sobib kõikjale.

Kirju suvi amplitega

Tekst **Kaja Kurg**
Fotod **Tiit Koha**

Hästi komponeeritud lopsakas suvelilleampel on nagu kunstiteos. Tema ilu ei püsi aga iseenesest, vaid vajab pidevat hoolt.

Rõdud ja terrassid hakkavad meil õitsema tavaliselt mai lõpus – juuni alguses, kui öökülmaoht on möödas ja ka külmaõr-nemad suvelilled võib välja sättida. Siis saab rahuliku südamega üles riputada ka aiaärist või laadalt toodud amplid. Eriti praktilised on rippuvad lilleanumad seal, kus horisontaalset pinda on vähe: väikeses aias, rõdul, terrassil.

Sepalilled aiandis Harjumaal Nabalas valmib igal kevadel tuhandeid ampleid, eriti uhked on XL-suuruses õiepillid, mida näete ka juuresolevatel piltidel. Need võluvad õiesülemid, kus maitsekalt kokku miksitud värve ning mängitud õite suurusega, on kujundanud aiandi aednik Merle

Kivimäe. Kui tavaliselt on amplis 3–4 taime, siis hiigelampelis on neid kaks korda rohkem ning nad on paigutatud n-õ kahele korrusele.

Eriti meeldivad kujundajale kooslused, kus suuritel õitel on pisikestest õitest toonis taust. “Oluline on sordid õigesti valida. Kui kasvukuju klapih, tekib taimedest ilus suur pall. Mõni sort sobib amplisse aga vaid üksikult, sest ta ei segune teistega. Näiteks mõni petuunia ei hakkagi allapoole langema, vaid kasvab poti kohale nagu vihmavari.”

Ühe anuma seltskonda kokku panes on tähtis ka see, et liigid-sordid oleksid ühekõrgused ja hakkaksid ühel ajal õitsema.

Taimedeta õu on tühi,
lilledeta pole pühi!

NURMIKO AIANDIPOOD –
pood otse aiandis!

Aia- ja Lilled
NURMIKO

NURMIKO AIANDIPOOD
Juuliku tee 3, Saku vald,
75512 Harjuma

Avatud
E-R 8-18, L 10-18, P 10-16

Info tel 6737530,
aiandipood@nurmiko.ee
WWW.NURMIKO.EE

suvelilled

☞ Nõtkete vartega ja kuivust taluv feerulalehine ruse on hea amplitaim. Looduslikult kollaseõielisel liigil on ka valgeõielisi sorte.

☞ Ripp-petuuniatel on ka täidisõielisi sorte.

☞ Pilkupüüdvad kontrastid: tume purpurpunane kollasega.

☞ Õiesülem neile, kes armastavad tugevamaid värve.

Värvide valimisel tuleb appi spetsiaalselt aednikele mõeldud värviratas, mis näitab ära kokkusobivad toonid ja vastandvärvid, mida võib panna nagu väikesi pärleid põhigamma sisse.

Esimene asi – õige koht

Sageli kuuleb kurtmist, et “algul oli ampel väga ilus, aga nüüd on selline rääbakas”. Põhjus on lihtne: lopsakas ilu vajab palju toitu ja vett. Üsna tihti ununeb inimestel see lihtne tõde ära. Suvelilleampeli eest hästi hoolitsedes saab tema maksimaalset ilu nautida aga sügiskülmadeni. Lillekasvataja Merle Kivimäe annabki selleks nüüd näpunäiteid.

- Suvelilled õitsevad pidevalt ja palju, sellepärast vajavad nad hästi päikesepaistelise ja õhurikast kohta, mis on samas aga võimalikult tuulevaikne. Tugev tuul räsib rippuvaid varsi ja rikub ampeli välimuse.

- Ripplilled kasvavad suureks ning täiskasvanud taimedega ampel on väga raske, eriti pärast kastmist, mil ta võib vabalt kaaluda oma poolsada kilo. Seda tasub arvestada, kui hakkate koju toodud õiesülemit üles panema: nii rippuskohad kui ka kinnituskonks peavad olema tugevad.

Kastmisnippid

- Ärge unustage ampelit kasta, sest lopsakad ripptaimed tarbivad väga palju niiskust. Soojal ajal tahavad nad juua üle päeva või koguni iga päev. Kuuma ilmaga tuleb võib-olla kasta koguni kaks korda päevas – hommikul ja õhtul.

- Kui kastate, siis nii põhjalikult, et vesi nõrguks anuma põhjast välja: siis on kindel, et kogu muld sai märjaks. Pole mõtet niisutada vaid mulla pealispinda.

- Ärge valage vett üle õite, vaid suunake kastekannu otsik läbi puhma mullale. Õitele sattunud vesi rikub nende ilu.

- Kui pott jäi kuivale ja tundub, et taimed on hukkunud, ärge visake neid kohe ära. Lõigake varred umbes 5 cm kõrguseks ja laske mullal end põhjalikult vett täis imeda. Petuunia taastub edukalt, hakates varsti lehekaenaldest uusi võrseid ajama ja õitseb taas paari nädala pärast. Väga hästi ärkab ka raudürt, kuid pelargoonile selline tagasilõikus kahjuks ei sobi.

- Lihtne nipp kastmisvajaduse selgitamiseks: kui ampel tundub altpoolt üles surudes kerge, on muld kuiv ja tuleb kasta.

- Kookoskiust ampeli puhul arvestage, et see kuivab hulga kiiremini kui plastanum. Sellist ampelit tuleb rohkem kasta ja hoolikamalt jälgida, et taimed kuivale ei jääks.

- Mida sügise poole, seda harvem on vaja kasta, sest ööd muutuvad niiskemaks ja jahedamaks.

Toitu, toitu, toitu!

- Korralikku mulda istutatud ampelitaimed hakkavad ikkagi mõne aja pärast tahtma lisatoitu, sest pidev ja rikkalik õitsemine kulutab palju energiat. Kastmisvette tasub väetist lisada umbes kord nädalas.

- Kasutage suvelilledele või õitsvatele taimedele mõeldud vedelväetisi. Need sisaldavad lisaks kolmele põhi-elementile (lämmastik, fosfor, kaalium) ka mikroelemente, mis aitavad veelgi paremini õitseda ja muudavad taimed haiguste suhtes vastupidavamaks.

- Väetis, kus on palju lämmastikku, ei tee head – lehed hakkavad vohama ja õisi jääb väheks, ka lehtdekoratiivsed taimed ei näita oma tõelist ilu.

- Sageli on juba aiandis lisatud muldale pikatoimelist väetist, millest eraldub toitaineid kogu kasvuhooaja jooksul. Kuid siiski tasub taimi jälgida: kui tundub, et nad ei õitse enam nii rikkalikult kui enne, siis ilmselt napib toitu. Aja jooksul uhab ka kastmisvesi välja mingi osa toitainetest. Oluks parandab lisaväetisega turgutamine, paras kogus on umbes kolmandik pakendil antud normist.

Õierohkuse ja ilusa vormi nõksud

- Pelargoonidel ja suureõielistel petuuniatel näpistage närbunud õied ära, see soodustab õitsemist. Õiejäänused lõigake ära koos õievarrega, sest siis eemaldate ka seemnekoja ja taim hakkab seemnete küpsetamise asemel uusi õisi kasvatama. Pisikeste õitega puispetuuniad ja südajad suetrad puhastavad end ise.

- Pikaks kasvanud varsi, mis ei tundu enam ilusad, võib alati lühemaks kärpida.

- Et taim rohkem õitseks, näpistage latvu, siis areneb rohkem uusi võrseid, mis hakkavad õitsema.

- Kui lähete kuni nädalaks kodust ära ja pole kedagi, kes ampelit kastaks, tõstke see põõsa alla vilusse. Kastke korralikult läbi ja pange poti keskele, suuga allapoole, suur plastpudel veega. Korgi sisse tehke väike auk, kust vesi tasapisi mulda immitseb. ☘

PELETA TÜÜTUD SULELISED!

Linnuvõrgud erinevates mõõtudes

- ✓ Kvaliteetne ja tugev linnuvõrk
- ✓ Säätstab saagi ja linnu tervise
- ✓ Vastupidav ja taaskasutatav mitmeid aastaid
- ✓ Mõõdud: 4 x 5 m, 4 x 10 m, 8 x 12 m

RONK – linnuhirmutis

SWISS INNO SOLUTIONS

Linnupeletus kleebised aknale, kasvuhoonete seintele, katustele.

LINNUPELETID – tuvide ja teiste lindude peletamiseks

- ✓ Lihtne paigaldada, hooldusvaba
- ✓ UV kindlast plastist
- ✓ Kasutatakse kohtades, kuhu linnud maanduvad või pesa teevad – aknalauad, rõdud, veerennid jne.

Elektroniline linnupeleti

- ✓ Sobib terrassidele, rõdudele
- ✓ Helitugevus reguleeritav
- ✓ Lihtne kasutada, töötab patareidiga

Tooted saadaval ka e-poes!

SCHETELIG
LOOME KASVU

www.schetelig.ee

☎ 6512950

Lõhnagurmaani pelargoonid

Tekst **Heli Viedehof**

Pildid **Heli Viedehof, Jaan Mettik, reprod**

Lõhnapelargoonid on küll tagasihoidlikud õitsejad, kuid nende hurmava aroomiga lehed pakuvad paitavaid naudinguid nii lõhna- kui maitsemeelele.

Pelargoonid (*Pelargonium*) on ammusest aegadest olnud õitsvate toa- ja õuetaimede hulgas ühed tuntumad. On teada, et neid kasvatati Euroopas juba XVII sajandil.

Vahepeal oli huvi pelargoonide vastu väiksem, sest juurde tuli palju uusi põnevaid toataimi. Kuid tänu aktiivsele aretusele, mis on andnud mitmekesise värvigammaga imeilusaid sorte, on pelargoonidest taas saanud moelilled. Neid võib aasta ringi kasvatada toas ja suvel ka õues. Pelar-

goonide lopsakad värvilaigud kosutavad silma nii rõdudel, aiavaasides kui amplites.

Mind huvitavad eriliselt aga hoopis nn lõhnapelargoonid, mille õieilul on küll tagasihoidlik, kuid lehed pakuvad üllatavaid lõhnaelamusid ning katsetamisrõõmu köögis. Soovingi Maakodu lugejatega jagada oma emotsioone, mida olen ürdikasvatajana kogunud nende toredate taimedega tegeldes, ja rääkida lõhnapelargoonide suurepärasest omadustest.

Tamme talu kollektsioonis on praegu 23 nimetust lõhnapelargooni. Viimastel aastatel olen reisiselt kaasa toonud palju uusi aretisi, lahtiste uste päeval juuni teisel laupäeval on võimalus nende põnevate lõhnadega tutvuda.

Mitmekesine lõhnabukett

Lõhnapelargoonide lehti nuusutades võib tunda väga erilisi ja samas tuttavaid aroome.

Tugeva roosilõhnaga on näiteks lõhnava pelargooni (*P. graveolens*) hallikasrohelist sügavalt lõhestunud kolmnurksed lehed, tema väikesed õied on roosad või roosakaspunased. Roosilõhnalised on ka parfüümpelargoon (*P. x asperum*) ja kare pelargoon (*P. radens*).

Lõhnava pelargooni (*P. graveolens*) lehtedel on tugev roosilõhn.

Aretatud on ka kirjulehiseid lõhnavate lehtedega sorte. Pildil 'Cy's Sunburst'.

Värskelt nagu roheline õun lõhnab ülilõhnav pelargoon (*P. odoratissimum*), millel on väikesed sametjate karvakestega hallikasrohelised lehed ja pisikesed lillakaspunase triibuga roosakad õied.

Mõrkjat piparmünti tunneb liigi *P. tomentosum* pehmetel karvastel lehtedel, tema väikesed õied on valged. Kähara pelargooni (*P. crispum*) pehmed kreemika alatooniga rohelist lehed on aga värsked sidrunilõhnaga, väikesed õied on roosakad.

Liikidest on aretustöö tulemusena saadud väga mitmekülgsed lõhna- ja maitseomadustega sorte ja hübriide. Lisaks juba mainitud lõhnadele võib nende lehtedel ära tunda veel apelsini, aprikoosi, ingverit, kaneeli, kookost,

laimi, lavendlit, maasikat, muskaati, šokolaadi, mändi, sarapuud, kokakoolat jne. Kõik lõhnad ei pruugi aga sugugi meeldida, ja mõni, näiteks koirohu oma, võib olla suisa ebameeldiv.

Et lõhnava lehestikuga pelargooni kasvatamisest täit rõõmu tunda, soovitan igal huvilisel kõigepealt leida oma lõhnaelistusele sobiva aroomiga taim, sest valik on tõesti väga mitmekülgne.

Rõdule suvitama

Kui tahate taime kasvatada vaid selleks, et nautida tema lehestiku oivalist aroomi, sobib noore, aiaärist ostetud taime ümberistutamiseks tavaline viljakas toataimemuld.

Kui soovite aga koguda lehti gastroonoomiliste naudingute saamiseks või

geraaniumiõli valmistamiseks (kodus parfüümiõli tegemisest kirjutas põhjalikult Jaan Mettik tänavu Maakodu veebruarinumbris), soovitan kasutada spetsiaalset ürdimulda ning kasvuajal vätada ürtidele mõeldud maheväetisega.

Suvel võib taime tõsta rõdule või terrassile. Seal peab muidugi jälgima, et muld liialt läbi ei kuivaks, eriti kui potid terve päeva päikese käes on.

Samas ei talu pelargoonid ülekastmist ja pidevalt märga mulda. Ei naudi nad ka lehtede piserdamist.

Liigest päikesest annab märku lehtedele ilmuv pruunikas varjund. See võib juhtuda ka siis, kui toast õue tõstetud taimed ei ole erksa päikesevalgusega harjunud. Tõsisem päevitamine

tunne ära

1. Sordi 'Hazelnut' lehtedel tunneb sarapuupähkli lõhna. 2. Vaigulõhnaline 'Pino'. 3. Kirjud lehed ja piparmündilõhn: 'Peppermint'. 4. Värske nagu sidrun: 'Lemonfresh'. 5. Lavendlilõhnaline 'Lavender Lindy'. 6. Lillakasroosade õitega 'Lavender Lad', mille sametistel lehtedel on eriti tugev lavendlilõhn. 7. Uudis 2014: oivalise sidrunilõhnaga 'Perfume' on ingelpelargooni (*P. crispum* × *P. domesticum*) esimene lõhnavate lehtedega sort. 8. Mündise aroomi ja šokolaadikarva maalingutega 'Chocolate Mint'. 9. Piparmündilõhnaliste lehtedega liik *P. tomentosum*.

Huvitav maitseandja

- Lõhnavate pelargoonide lehed sobivad maitset andma õuntele, punastele sõstardele, tikritele, porgandile, pihlakamarjadele, mustikatele, banaanidele, melonitele, apelsinidele, virsikutele.
- Lehtedega saab maitsestada magustoite, keediseid, želeesid, kompotte, kisselle, küpsetisi, maitseäädikaid.
- Põneva maitse annavad värsked lehed ja õied teele. Neid võib lisada nii tagasihoidliku maitsega taimetele kui ka mustale ja rohelisele teele. Pange teetassi või kannu 1–2 lehte ja laske tõmmata vastavalt tee tegemise õpetusele.
- Sidrunilõhnalise pelargooni lehed sobivad kokku kalaroogadega, iseäranis hästi mõne tugevama ja merelisema maitsega kala juurde (tursk, saida, makrell, pangaasius, võikala).

Suvel tõstke lõhnavad pelargoonid õue.

pärast toas veedetud talvepuhkust võib lõppeda lehtede pruunistumisega, mis hiljem kuivavad ja tuleb ära korjata.

Kauni ja parajalt lopsaka lehestiku arenemiseks tuleb lõhnavaid pelargoone nende kiire kasvu tõttu rikkalikult kasta ja väetada. Vähesest kastmisest annab märku see, kui leheservad rulluvad sissepoole või lausa kuivavad.

Talv aknalaua

Toataimena kasvatamisel ei erine lõhnapelargooni nõudmised kõigile tuntud viirpelargooni omadest. Hea ja kannatliku kaaslasena aitab ta pimedal ajal kevadet oodata, kodusel aknalaua saab tema eest hoolitsemisega hakkama ka algaja lillesõber.

Talvel hoidke lõhnapelargoone valgus ning jahedas (soovitavalt 8–10°) kohas ning kastke väga vähe. Ülekastmine mõjub jahedas ruumis hukutavalt. Mida jahedam ruum, seda vähem vajavad taimed vett.

Märtsis on paras aeg talvitunud taimed korda teha: lõigake nad tagasi ja

istutage ümber värskesse toitaineterikkasse mulda.

Tagasilõikuse käigus on paras jätta igale harule 3–5 pungat. Kuivanud ja väga nirud külgharud lõigake ära, kuna nõrgad võrsed hiljem ilusaid varsi ei moodusta.

Pärast ümberistutamist tõstke taimed soojemasse ruumi ja hakake rohkem kastma. Oluline on valgus, kuid põletava kevadpäikese käes ärge taimi siiski hoidke.

Talve jooksul kasvanud nõrgad ja pikaks veninud kasvud ei sobi paljundamiseks. Aga kui taimele oli talvine puhkepaik meele järele ja võrsed ei ole välja veninud, saab neist sobivat paljundusmaterjali küll.

Pistikud augustis juurduma

Kõige sobivam aeg pelargoone paljundada on august. Pistikuks lõigake 5–10 cm pikkune ladvaosa ära täpselt punga alt. Andke talle paar tundi aega õhu käes tahenemiseks, kuna lihavad varred ei talu liigniiskust ja võivad märjas mullas mädanema minna.

Jätke pistikule ainult tipulehed, ülejäänud eemaldage. Seejärel torgake ettevalmistatud pistik ettevaatlikult liiva-turba segusse juurduma.

Suurema õhuniiskuse hoidmiseks katke pott kilekotiga, millesse tehke õhuringluse jaoks augud. Eriti mugav on juurutuspottidele tõmmata pähe läbipaistvad vannimütsid. Tänu kummile seisavad need korralikult paigal ja neid on hea ära võtta, kui on vaja kasta või lihtsalt oma uudishimu rahuldada (kas on juba juurdunud?).

Juurutuspotid asetage sooja ja valguskohta (kuid mitte otsese päikese kätte, seda juurduvad pistikud ei talu!) ning jääge oma aiandusliku katsetuse tulemust ootama. Paari nädala jooksul peaksid pistikud olema kenasti juurdunud. Sellest annavad märku valged juuretippud, mis tahavad potiavast välja pugeda.

Pärast juurdumist istutage noortaim suuremasse potti, mille läbimõõt võiks olla 7–9 cm. Juba hoogsalt kasvama hakanud taimel näpistage latv pärast teist-kolmandat lehte kindlasti tagasi, et soodustada harunemist. Nii

KOLM LAHEDAT RETSEPTI

Pelargooni-maitesuhkruga valmistatud ja sellega ülepuistatud küpsised.

Maitesuhkur

Sobib nii külmade kui kuumade jookide maitsestamiseks. Võtke 1 dl pruuni roosuhkrut ja 1-2 meelepärast lõhnaga värsket pelargoonilehte. Iseäranis sobivad on sidruni-, laimi-, piparmündi-, apelsini-, õuna- või roosiroomiga lehed. Hakkige need peeneks, segage kuiva suhkruga, laske päeva jagu seista, ja maitesuhkur ongi valmis. Lõhnavat suhkrut võib riputada ka jäätisele, kreemile, kookidele.

Rullbiskiviit

Hõrgu maitseüansi annavad lõhnavad lehed (eriti soovitan katsetada roosi-, sidruni-, õuna- ja apelsinilõhnalistega) rullbiskviidile. Enne taina plaadile valamist katke plaat lehtedega (tavalisele ahjuplaadile on paras panna u 12 lehte). Küpselt biskviidilt noppige lehed rullikeeramisel ära. Täidiseks kasutage vahukoort ja/või toorjuustu ning mustikaid või toorjuustukreemi mustikatega. Sobib ka keedukreem.

Õunamarmelaad või -tarretis

Võtke 5-6 roosi-, sidruni- või muskaadi lõhnalist pelargoonilehte, ½ liitrit õunamahla (hea, kui on selitatud) või õunapüreed ja 300 g moosisuhkrut. Keetke lehed koos õunamahla ja moosisuhkruga vastavalt suhkrupakil olevale õpetusele. Enne purkipanekut võtke lehed tarretisest välja.

Lõhnav pelargoon hurmab õieilu asemel lehtede aroomiga.

saate kena kujuga lopsaka puhmiku. Taim vajab suuremasse potti ümberistutamist siis, kui juuretippud potiaugust välja vaatavad.

Aroomteraapia soosik

Lõhnavat ja ülilõhnavat pelargooni kasvatatakse Alžeerias, Marokos, Indias jm istandustes eeterliku õli tootmiseks. Õitest, lehtedest ja varrest saadud rohekaskollast õli tuntakse geraaniumiõli nime all. Parfümeeria-tööstuses kasutatakse seda roosiõli odavamana asendajana.

Geraaniumiõli peetakse aroomteraapias üheks paremini toimivaks õliks, seda kasutatakse hormoonide talitlust reguleeriva vahendina. Eriti tõhusalt mõjub see üleminekuastates naistele. Geraaniumiõli aitab ka äärmuslike vaimsete ja füüsiliste seisundite puhul, vähendades stressi ja masendust. See soodustab lümfiringet, leevendab turseid, näärmepõletikku ja vedelikupeetust, abi on tselluliidi, verevalumite ja hemorroidide korral.

Välispidiselt aitab geraaniumiõli korrastada eri nahatüüpide niiskuse tasakaalu, normaliseerib rasueritust ning kiirendab naha taastumist. Õlil on antiseptiline toime ja see sobib kõigi nahatüüpide hooldamiseks.

Geraaniumiõli ei tohi tarvitada seespidiselt ja raseduse ajal. Tundliku inimesel võib õli tekitada allergilise reaktsiooni.

Juba ainuüksi meeldiva lõhnaga lehtede silitamine ja õrn puudutamine mõjub enesetundele värskendavalt ning võib parandada meeleolu sarnaselt geraaniumiõliga. Elava taimega suhtlemine leevendab igapäevast stressi ja väsimust.

Vaid korra lehti läbi peo lastes vallandub hõrgult aromaadne lõhnapiiv, mis lisaks meeldivatele aistingutele puhastab ja värskendab ka ruumi õhku. Ja peopesadele jääb mõnus lõhn. Kirjandusest leitud väidete järgi pärsib lõhnava pelargooni olemasolu ruumis mikroobide ja bakterite kasvu.

Peletab putukaid

Oma kodumaal Lõuna-Aafrikas on lõhnavaid pelargoone rahvapärimeses peetud kurjade vaimude peletajaks. Sellest on tulnud komme kasvatada neid ümber majade, rõdudel ja aknalaudadel. Lisaks on pelargooni lõhnal peletav toime lendavatele putukatele. Vanaemade aegadest on pärit komme panna lõhnava pelargooni kuivatatud lehti kotikesega riidekappi koide tõrjeks.

Koduse ravivahendina on värskaid rullikeeratud lehti pandud kõrva valu leevendamiseks. Lehti on võetud appi ka verejooksu peatamiseks, põletike ja astma leevendamiseks, mädaste paistete ravimiseks jne. Koduse iseravimisega ärge ilma arstiga konsulteerimata siiski tegelge. ☼

*MÜNTIDE
PÕNEV
MAITSEMAAILM*

Müntide põnev maailm.

Mündid on keeruline püsikute perekond, kuhu kuulub erinevate allikate põhjal 15-30 liiki

(Vikipedia andmetel 13-18 liiki), pluss rohkesti liikidevahelisi looduslikke hübriide. Lisaks nendele on levinud veel rohkesti kultuurliike ja hübriide, mis on täiesti või peaaegu steriilsed ja paljunevad vegetatiivselt, st juure või varre osade abil. Igaljuhul tundub, et botaanikutel jätkub tööd ja leiba nende määramisel veel aastateks.

Et asja natuke lihtsustada, kuid saada aimu müntidesüsteemast, siis keskendume aianduslikust ja kulinaarsest seisukohast tähtsamatele.

Et asi oleks lihtsam, siis müntide puhul võivad aednikud (erinevalt botaanikutest) kasutada eesti keelse nimena ka taime kirjeldavat lõhna.

Sel hooajal on Juhani Istikuärides saadaval ekstra suur sortiment erinevaid munte - rikastage oma suve uute ja põnevate maitsetega!

Retk **Inglismaa** troopikasse

Tekst **Jaan Mettik**
Fotod **Shutterstock, reprod**

Cornwall on Suurbritannia kõige soojem ning päikeselisem piirkond. Leebe kliima laseb kasvatada siin taimi pea kõigist maailma nurkadest ning mitmekesine reljeef on võimaldanud kujundada uskumatult fantaasiaküllaseid aedu.

Kilver Court Gardensi taustaks on viadukt.

Nagu ikka, algavad kõige põnevamad reisirid Tallinna Lennujaamast ja 14. augustil peame end Inglismaale minekuks juba õige varakult reisivalmis seadma. Lennuk Helsingisse, kust me edasi Londonisse lendame, stardib hommikul kell kuus. Seega peaks lennujaamas olema hiljemalt kell viis hommikul. Varane start tähendab aga ka seda, et Londonis oleme juba kl 9.10.

Selleks et jõuda töötatud maale Cornwalli, ootab meid ees veel bussiõit. Õnneks jääb teele mitmeid vaatamisväärsusi, näiteks UNESCO maailmapärandi nimistusse kuuluv legendaarne Stonehenge ja katedraalilinn Salisbury. See asutati juba 1220. aastal ning seal asub Suurbritannia kõrgeima torniga (130 m) katedraal.

Aed kangrutele

Esimesse päeva mahub loomulikult ka aed – Kilver Court Gardens. Kuigi külastajatele avati see alles hiljuti, rajas tööstur Ernest Jardine aia juba üle saja aasta tagasi. Tema eesmärk oli luua oma tekstiilitööstuse töötajatele inspireeriv keskkond. Tõeliseks iluaiaks muutus see paik läinud sajandi kuuekümnendatel ning oma praeguse näo sai aed Kilver Courti disainiküla omaniku Roger Sauli eestvedamisel.

Kilver Court Gardensi tõmbeumbrid on eelkõige George Whiteleggi kujundatud kiviktaimla, mis kunagi võitis Chelsea lillenäitusel kuldmedali; suurejooneline parter, loodussõbralik köögiviljaaed ning Inglise aedadele nii omased lopsakad püsilillepeenrad. Eriti unikaalseks teeb selle aia aga liiklus – ilu ja lopsakuse taustaks on Charltoni viadukt. Need, kes aiandusest suurt ei hooli, võivad oma aja sisustada disainikülas. Näiteks on selles taastatud ka enam kui sajandi vanune tekstiilitehas ning loomulikult ka kohvikud ja müügipaigad.

Esimesel päeval jääme õhtule ülikoolilinnas Exeteris.

Nõmmelt aiamaija ja lossi

Reisi teisel päeval, 15. augustil, sõidame mööda Arthur Conan-Doyle'i kuulsu Baskerville'ide koera kodust. Meie teele jääb tõeliselt unikaalse loodusega Dartmoor oma rabade ja kanarbikunõmmedega. See on 625 km² suurune piirkond, kus aluspõhi koosneb graniidist, mida katavad turbalademed. Lisaks unikaalsele loodusele on Dartmoor oluline ka kultuurilooliselt

Vanad kloostrimüürid pakuvad eksootilistele taimedele sooje ja kaitstud kasvukohti.

– seal on kõige tihedamalt arheoloogilisi mälestusmärke terves Euroopas.

Kui me Dartmooris koera lõugade vahele ei satu, peaksime teisel päeval jõudma ka Aiamajja. The Garden House püsib oma kohal juba 1945. aastast, mil kirklik kollekttsionäär Lionel Fortescue alustas aia rajamist XVI sajandist pärineva Bucklandi kloostri varemetele. Just need vanad müürid annavadki The Garden House'ile tema unikaalsuse ning lisaks rõhutavad kõik aias käinud aia rajajate ja hooldajate erakordset oskust nutikalt ära kasutada ümbritsevale maastikule avanevaid imelisi vaateid.

Meie külaskäigu ajal peaks The Garden House'is kõige kaunimad olema Lõuna-Aafrika taimedega täidetud aia ning selle kõrval asuv nn karjääriaed. See on paik, kuhu kivirünkade vahele sobitatud kiviroosikuid, liivateesid ning teisi kuivalembeseid taimeliike. Kogu ala ümbritseb tiikidesõõr.

Päeva lõpetame paigas nimega Lanhydrock House and Garden. See on XVII sajandist pärinev kauni aiaga majade kompleks. Kuigi Lanhydrock House on väga muljetavaldav, pole enamik ehitistest kuigi vanad. 1881. aastal oli mõisas tõsine tulekahju ning seejärel ehitati loss taas üles kui jõukas ja moodne viktoriaanlik maakodu.

Lossikompleksi ümbritseva aia põhiplaan pandi paika 1857. aastal, kuid enamik sellest valmis mõnevõrra hiljem. Õnneks on kõik hilisemad kujundus- ja täiendustööd tehtud suure pieteeditundega. Vaatamata sellele, et aias pole palju taimi, mis on vanemad kui 70 aastat, on Lanhydrockis säilinud endisaegne suursugune õhkkond. Aia peamised tõmbenumbrid on värvikad parterid ning mitmekesine maastikupark.

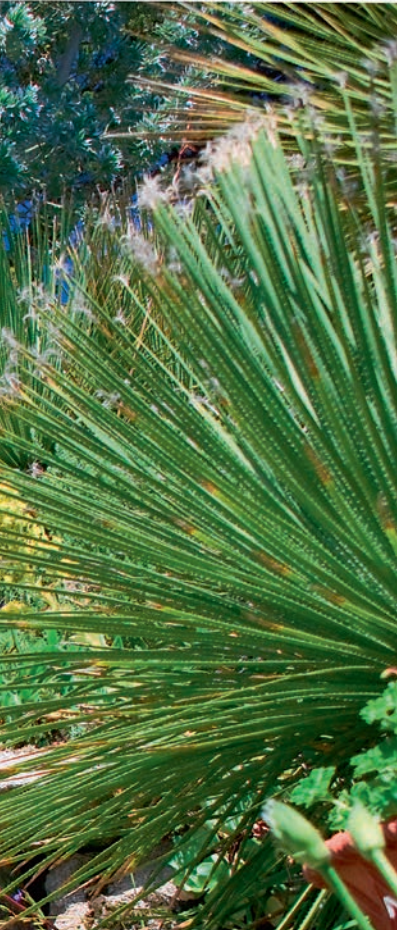
Teise päeva õhtuks jõuame ööbima Falmouthi – linn, mille 1540. aastal asutas Henry VIII. See linnake on

tänapäeval tuntud eelkõige Lääne-Euroopa sügavaima sadama poolest. Falmouthis veedame ka oma ülejäänud Cornwalli ööd.

Sõit troopikasse

Reisi kolmandal päeval võivad soovijad lennukiga sõita suurelt saarelt väikesele. Nimelt saab reisida Lucy ja Robert Dorrien-Smithile kuuluvale Tresco saarele – suuruselt teisele Scilly saarestikus. See asub umbes 45 km kaugusel Cornwalli edelatipust ning on Suurbritannia kõige soojem ja päikeselisem paik.

Peapõhjus, miks me Trescole suundume, on maailmakuulus Tresco Abbey Garden. Selle rajamist alustas 1830. aastal Augustus Smith ning tänapäevaks on sellest kujunenud enam kui 20 000 taimega aed. Aia kuivadel päikeselistel terrassidel tunnevad end eriti koduselt taimed Austraaliast, Uus-Meremaalt ning isegi Brasiiliast.

Lanhydrock on tuntud oma suurepärase parterite poolest.

Eden Projecti keskmeks on unikaalsed kuppelkasvuhooned.

Hea näide on puuks sirgunud kõrge araukaaria (*Araucaria heterophylla*) – kõige põhjapoolsem oma liigi esindaja avamaal.

Lisaks aiale on Trescol veel teinegi vaatamisväärsus – Valhalla muuseum. Sinna on kogutud enam kui 30 saare lähedal uppunud laeva käilakujud.

Need, kes lennureisi ette võtta ei taha, võivad lähemat tutvust sobitada Falmouthiga. Ajaleht The Sunday Times valis selle linna paremuselt neljandaks elupaigaks Inglismaal.

Aedu ja parke jagub ka siin ning kolm neist on küllalt tuntud. Fox Rosehill Gardens on subtroopiline aed, mille

Teise maailmasõja lõpuaastail avas üld-susele paiga rajanud Foxide pere. Sinna on kogutud taimi nii Austraaliast, Uus-Meremaalt kui Lõuna-Ameerikast ning paljud nendest pärinevad otse Kew botaanikaia kogudest.

Kimberley Park asutati 1877 ning paistab silma oma paljude sümmeetriliste lillepeenarde poolest. Kuninganna Mary aed rajati 1912. aastal George V abikaasa kroonimise auks ning läbis mõni aasta tagasi suurejoonelise reoveerimise.

Need, kes peavad enam ajaloost, võivad külastada aastatel 1539–1545 ehitatud Pendennise kindlust.

Karjäärist orgu

Pühapäev, 17. august, algab Cornwalli kõige ambitsioonikama projekti külastusega. Selleks on 2001. aastal külastajatele avatud Eden Project.

Selle, esmalt hullumeelsena tundunud mõtte autor on Hollandi päritolu Briti ärimees Tim Smit. Tema tehtud tööde nimekirja kuulub ka Cornwalli kuulsate Heligani aedade taasavastamine ning renoveerimine.

Kompleksi keskmeks on kaks kuppelkasvuhoonet, millest kumbki sisaldab üht bioomi – üks troopilise vihmametsa ja teine vahemerelise kliimaga. Kasvuhooneid ümbritseb põnev maailm iselaadsetest aedadest, mille temaatika varieerub Cornwalli metsikust loodusest köögiviljanduseni ning tolmeldajatele meeldivate taimedeni.

Kuigi sageli nimetatakse Eden Projecti botaanikaaiaks, pole see pühenatud mitte niivõrd taimedele, kui just keskkonnale tervikuna. Selle töötajad püüavad oma tegevusega selgitada pigem looduses valitsevaid seoseid.

Pühapäeva õhtupoolikul siirdume varjatud orgu. Hidden Valley Garden on väike, vaevalt poolteise hektari suurune aed, mis tundub seest suurem kui väljast. Ehkki taimed, mida selles aias kasvatatakse, pärinevad peaaegu kõikidest maailmakaartest ning Hidden Valleysse mahuvad muu hulgas ka Jaapani

St. Michael's Mount on mõõna ajal poolsaar, tõusu ajal saar.

aed ja viljapuuaiad, loetakse aeda eelkõige siiski vahemerelise stiili näiteks.

Meie külaskäigu ajal peaks õiteilu pakkuma eelkõige aia daalia- ja päevalillesortide kollektsioon, mida toetavad Uus-Meremaalt pärinevad arhitektuurse vormiga linaliiliad.

Poolsaare moodi saar

Uus nädal algab Maakodu reisigrupile Cornwalli järjekordse maailmakuulsa vaatamisväärsuse külastamisega. Selleks on St. Michael's Mount.

Lossi ning seda ümbritseva pargi teeb erakordseks eelkõige ainulaadne asukoht. Mõõna ajal, hommikupoolikuti, on saar emamaaga ühendatud ahta maakitsusega. Tõusu ajal jääb see aga vee alla ning St. Michael's Mountist saab tõeline kindlussaar.

Alates aastast 1044 asus saarel benediklaste klooster. XVII sajandi keskpaigast kuulus saar St Aubyni

perele ning praegu hooldab seda National Trust. Külastajaid lastakse saarele aprillist oktoobrini, kui ilm lubab.

Esmaspäeva õhtupooliku veedame paigas nimega Trebah Gardens. Kui aedu järjestatakse, kuulub Trebah enamasti maailma 80 parima sekka.

Trebah on paik, kus põimuvad omavahel Vahemere maade ning lõunapoolkera taimed (eri liike ja sorte on u 5000) ning neile lisavad värvi hiiglaslikud puusõnajalad ja palmid. Lõpliku eksootilisuse pitseri annavad aiale aga suured gunnera- ja bambuserühmad.

Umbes 10 ha suurune Trebah Garden rajati 1831 ning selle loojaks oli Charles Fox, kes väidetavalt isiklikult jälgis kõikide puude istutamist. Aia hiilgeajad kestsid 1939. aastani ning seejärel vajus paik unustusse. 1981 ostsid Trebahi (et selles vaikuses oma vanaduspäevi veeta) Tony ja Eira

Hibbert. Oma õnneks või õnnetuseks lasksid Hibbertid end veenda aia taastamise vajalikkuses. Nüüd, kui aed taas korda tehtud, on sellest saanud kõike muud kui vaikne paik. Külastajaid käib aastas u 100 000.

Hüvasti Cornwall, tere Devon

Teisipäeva, 19. augustit alustame Cornwalli suurimast asulast – Trurost. See linn on Viljandist veidi suurem ning Cornwalli administratiivne, kaubanduslik ja kultuurikeskus. Kuni XVI sajandini oli Truro eelkõige sadama- ja kaubanduslinn, sealt edasi muutus peamiselt kaevanduslinnaks. Kui mäetööstuse osatähtsus XX sajandi esimesel poolel vähenes, ei kaotanud Truro ometi oma tähtsust administratiivkeskusena.

Pärast Trurost lahkumist väljume ka Cornwalli administratiivpiiridest ning jõuame Devonisse. Seal ootab meid üks Briti Kuningliku Aianduseltsi (RHS) neljast näidisaiast – Rosemoor Garden.

Tegu on küllat noore aiaga, mille lõi Anne Palmer 1959. aastal. Külastajatele avati see 1967 ning 1988 kinkis lady Palmer aia koos seda ümbritseva 13ha maavaldusega kuninglikule aiandusseltsile. Tänapäeval võtab Rosemoor enda alla 26 hektarit. Kuigi Rosemoor paistab silma mitmekesisuse ning eeskujuliku hoolduse poolest nagu kõik RHSi aiad, on ka siin oma tõmbenumbrid. Nendeks peetakse u 2000 taimega rosaariumi, tarbeaedade kompleksi ning mägitaimede kasvatamiseks mõeldud alpimaju.

Õhtupoolikul on meil võimalik külastada tõelist keskaegset härrasemaja.

Lytes Cary Manori ajalugu ulatub tagasi XIII sajandi lõppu ja XIV sajandi algusesse. Kuigi mõis oli terve XIX sajandi väga halvas seisus, on see XX sajandi algul suure hoolega ja originaalilähedaselt taastatud. Ennistatud on ka häärberit ümbritsenud aed. Praegu annavad seal tooni efektsed püगतud puude read ning kivimüüride ja jugapuuhekkidega eraldatud aiaraamid.

Õhtuks jõuame Bristolisse.

Kolmapäeva hommikupoolikul on meil veel võimalus lähemalt tutvuda Bristoliga ning pärastlõunal alustame sõitu lennujaama. Meie reis Heathrowst läbi Helsingi Tallinnasse väljub kl 18.05 ning Tallinnas peaksime olema 21. augustil kell 00.20.✿

Ilu pole saatanast

Kanada köögiviljakasvatavad, kes kasutavad tootmiseks kasvuhooneid, on hädas. Nende toodangut kiputakse vältima, kuna see näeb välja liiga hea ja ühtlane. Seetõttu on sealseid katmikalal viljelejaid ühendav organisatsioon B.C. Greenhouse Growers alustanud kampaaniat "Ärge vihake meid sellepärast, et oleme ilusad" (*"Don't hate us because we are beautiful"*).

Projekti ühe eestvedaja Linda Delli Santi sõnul eelistavad tarbijad küll kodumaist toodangut, kuid väldivad kasvuhoonetest pärinevat. "Kuna kasvuhooned on sageli varjukardinatega kaetud, ei tea inimesed, mis neis toimub ega usalda seda," lisab ta.

Projekti teine kõneisik on Dirk de Jong firmast Delta's Village Farms International. Tema sõnul on loodussõbralikum pigem moodne taimekasvatuse kasvuhoones kui et viljelemine avamaal. Viljade ideaalilähedane kvaliteet saavutatakse keskkonna range kontrolliga, tänu millele tagatakse taimedele sobiv soojus-, niiskus- ja valgusrežiim. Et kasvusubstraadina kasutatakse enamasti kivivilva, puudub vajadus keemilise umbrohutõrje järele. Ka kahjurite kontrolli all hoidmiseks kasutatakse tänapäevastes kasvuhoonetes pigem biotõrjet, ning pestitsiidid võetakse appi vaid viimases hädas.

Uus kapsarekord

Tänavu kevadel purustati peaaegu kolme kiloga maailmarekord raskeima lillkapsa kategoorias. Senine rekord-lillkapsas pärines aastast 1999, kaalus 24,6 kg ning taime kasvataja oli Alan Hattersley Suurbritanniast Sheffieldist.

Uus rekordkapsas kaalus 27,5 kg ja selle kasvatas samuti inglane Peter Glazebrook East Midlandsist Newarkist. Rekordkapsa läbimõõt oli 1,83 m.

Tegelikult oli isand Glazebrookil kaalumispäeval ette näidata suisa kaks lillkapsast, kuid teine neist kaalus "kõigest" 23,18 kg.

Lisaks maailma suurima lillkapsa kasvataja aule on Peter Glazebrook ka mitme teise rekordi omanik. Ta on kasvatanud maailma pikima punapeedi (6,40 m) ja peterselli (5,93) ning ka maailma raskeima sibula (8,20 kg) ja kartuli (4,98 kg).

Papagoid ahistavad kohalikke linde

Papagoisid peetakse troopilisteks või vähemalt eksootilisteks lindudeks. Kaeluspapagoi (*Psittacula krameri*) on end aga Kesk- ja Lääne-Euroopas ning Briti saartel sisse seadnud ja pakub kohalikele linnuliikidele konkurentsi.

See, et kaeluspapagoid võtavad ära kohalike suluspesitsevate lindude pesapaiku, oli varemgi teada. Suurbritannias tehtud uuringu tulemusel selgus aga, et kohalikud linnuliigid hakkavad vältima isegi linnusöögimaju, mida kaeluspapagoid küllastavad.

Vaatlusi tehti Londoni piirkonna 41 aias, kuhu paigaldati söögimajad päevalillemõõnede ning maapähklitega. Mõne söögimaja lähedusse paigutati puuriga kaeluspapagoid või mängiti ette nende häälsusi. Vaatluste tõepärasuse kontrollimiseks tehti sama katse ka rähnide ning rähni häälsustega.

Katse käigus loendati söögimajade läheduses 10 893 lindu 18 liigist, kellest enamik olid sini- ja rasvatiased. Vaatluste tulemusena selgus, et kohalikud linnuliigid vältisid võimalusel söögimaju, mille läheduses olid kaeluspapagoid. Kui nad neid ka küllastasid, jäi lindude toitumisaeg lühikeseks.

Ehkki ka rähnid väikelinde mõnevõrra häirisid, ei teinud nad seda kunagi niivõrd kui kaeluspapagoid.

Milla vanakraamipoodi kujundab Maigi ise. Et poes hubasem oleks, on ta osadele seintele pannud romantilised tapeedid.

Imearmas ja külalislahke

Milla Vanakraam

Tekst **Kadri Tramm**
Fotod **Sven Arbet**

Tartus Karlova linnajaos asuva vanakraamipoe Milla Vanakraam perenaine Maigi Lubi ei tahtnud pärast poja sünni naasta kontoritööle ning otsustas avada oma äri. Vaid aasta tegutsenud väike ja armas pood on saanud kuulsaks juba pealinnaski.

Vana foto, raadio, laud, pitsiline linik. Nagu kunagi ammu maal vanaema juures.

Maigi ütleb, et oma butiik oli juba tema ammune unistus. Aprilli lõpus saab poe avamisest aasta ning omanike – Maigi suureks toeks on tema abikaasa Tiit – üllatuseks on äri hooga käima läinud ja tänu Facebookile ka pealinna inimeste seas kuulus.

Kahtlemata mängib vanakraamipoe avamisel rolli Maigi enda armastus vana mööbli, nõude ja sisustuse vastu. Kombineerida vana ja uut on ju põnev ning seda üritab ka Maigi enda kodus teha.

Et pood just siia, Tartu eramajade linnaossa Karlovasse Tähe tänavale teha, oli Maigi suur soov. Ja kui vabanesid praegused poeruumid, oli ta õnnega koos.

“Karlova kandis on inimesed, kes oskavad hinnata seda mööblit ja neid asju, mida pakume. Pealegi on meie poe kõrval populaarne kohvik Anna Edasi, kus valmistatakse imelisi kondiitritooteid,” räägib Maigi. Külaliste puhuks on

Maigi katnud laua vanade nõudega, kust ei raatsi isegi süüa. Laual on ka naaberkohviku ahvatlevad koogid ja maiused. Väikesel perepojal Larsenil on nende seas juba oma lemmikudki.

Lisaks kohvikule on Maigi sõnul üle tee ka juuksur, mööbli- ja portselanipood ning kasutatud riiete pood.

“Võiks ju arvata, et oleme siin omavahel konkurendid, kuid kaugel sellest. Saame imehästi läbi ja oleme kõik sõbralikes suhetes. On ka nii, et pereema läheb juuksurisse ja toob oma pispõnni meile hoiule.

Kuulates Maigit, nähes tema suurt innustust ja pühendumust oma ärile, pole kahtlustki, et naine on sellesse pannud kogu hinge ja rohkemgi veel. Esimene aasta on möödas, ning see on alles algus. Maigi peas on kogu aeg uued mõtted ja ideed – kuidas kaupa paremini eksponeerida, mismoodi internetis end nähtavaks teha, jne. Pereäris on

Milla Vanakraami perenaine Maigi Lubi, abikaasa Tiit ja väike Larsen on kõik pereäris osalised.

juba kord nii, et tuleb kõigega tegelda: olla logistik, müüja, raamatupidaja, turundaja jpm.

“Ei oleks osanud oodata, et meie äri nii hooga käima läheb. Kuid minule on see justkui hobi ja töö ühes. Ma naudin seda, sest saan tegelda sellega, mis mulle tõeliselt meeldib. Ja näha rahulolevat klienti – see on kõige suurem rõõm, mis olla saab,” räägib Maigi.

Sõprade abiga

Maigi ja Tiidu vanakraamiäri idee elluviimisel olid suureks abiks peresõbrad Brüsselis. Nimelt tulebki suur osa kaupa Milla vanakraamipoodi Belgiast ja Prantsusmaa turgudelt. Tegu on enamasti XVIII sajandi lõpu ja XIX sajandi alguse mööbliga, mis on seal inimestel n-õ üle jäänud või kasutuks muutunud.

Tiidu sõnul on kõige kallim osa ärist kahtlemata transport. Kraam pakitakse ettevaatlikult, klaasist ukсед ja kummutiklaasid fikseeritakse hoolikalt ning tõstetakse veoki peale. Kui auto täis, võetakse suund Eestisse ning kaup tõstetakse esmalt n-õ vahelattu, milleks on Maigi enda kodu! Ja sealt omakorda tuuakse jupikaupa poodi, sest oma ladu ja suurt müügipinda, kuhu kogu mööbel ja kraam ära mahuks, veel ei ole.

“Logistiliselt on see äri päris keeruline ja vaevanõudev. Mööbli tõstmist on ikka päris palju, hoiab füüsiliselt vormis,” muigab peremees. Ja logistika ning transport ongi rohkem mehe õlgadel, sest Maigi ülesanne on poe kujundamine,

Perenaine kostitas külalisi naaberäri ehk kohviku Anna Edasi maiustega, mis viisid keele alla. Perepoeg Larsenil on nende seas tekkinud oma lemmikud.

kauba väljapanemine ning klientidega suhtlemine. Mitmed vanamööblibutiigid on võtnud suunaks ise mööblitükke n-õ tuunida, kas siis üle värvides, peitsides või mingeid lisandeid juurde pannes, näiteks uued nupud, liistud, vms. Maigi ütles, et eks temalgi oli alguses plaan mööbel veidi kaasaegsemasse kostüümi riietada, kuid ometi loobus ta sellest.

“Vaadates seda tõeliselt vana ja stiilset mööblit, ei tõusnud mu käsi mööblit üle värvima ega midagi muutma. Ja ütlen ausalt, ega mul lapse, suure majapidamise ja töö kõrvalt polekski aega sellega tegelda. Ka on inimesed, kes vana mööbli ostavad, valmis seda oma käe järgi restaureerima ja sobitama just endale meelepärasesse vormi. Lisaks tõstaks selline ülevõopamine ja nikerdamine ka vana mööbli hinda, kuid meie eesmärk on hoida hinnatase siiski madalal,” selgitab ta.

Et Milla Vanakraam reklaamib end suuresti suhtlusportaali Facebook kaudu, on olulised head fotod. Praegu teeb fotosid perenaine ise, kuid võimalik, et varsti väike Larsen.

Nii ongi Milla vanakraamipoel välja kujunenud oma klientuur. On palju neid, kes ostnud ühe mööblitüki ja mõne aja pärast selle kõrvale teise, nii et lõpuks ongi saanud komplekti. On neid, kes on sisustanud Milla vanakraamimööbliga oma maakodu. Tore on ka see, et õnnelikud kliendid on saatnud Maigile fotosid, kus Milla Vanakraamist ostetud mööbliese on juba uues kodus või leidnud näiteks poest ostetud vanale puidust veinikastile uue elu riulina ja pokaalihoidjana.

Mööbli valimisel lähtuvad Maigi ja Tiit sellest, et see oleks originaalne ning seda poleks teistel poodidel.

Ajal kui Maakodu poodi külastas, oli just tulnud uus kaup, poes oli tõepoolest sellist mööblit, mida mujal naljalt ei leidu ning mida pole varem isegi vanakraamipoodides näinud.

Kliendid on Maigi sõnul väga toredad ning tänu ärile on ta saanud palju uusi tuttavaid ja sõpru.

“Kõige suurem tänu on rahulolev klient. Ja tõesti, minu poes käivad nii toredad inimesed, et paljusid tahaks kohe kallistada,” naerab ta. Isegi meesterahvad on öelnud, et teil on nii ilus pood.

Pood sai esivanema nime

Nagu alati, on kõige raskem panna oma poele või ärile nime. Nii oli ka Maigil ja Tiidul. Kuid ometi leiti Milla Vanakraami näol selline nimi, mis on tõeliselt tähenduslik ning seob põlvkondi.

Milla vanakraamipood on Tähe tänaval nagu kirss tordil.

Antiigiveebist leiad

speedheater System

Speedheater värviemaldusvahendid

amello

Looduslikud puiduõlid ja vahad

SAVIKROHV

Savikrohv

www.antiigiveeb.ee/epood

Müügil olevad vanad puidust veinikastid on uued omanikud võtnud taaskasutusse kas riulite või pokaalihoidjatena.

Vanad nõud leiavad kiiresti omaniku. Eriti populaarsed on supitirinalad, aga ostetakse ka taldrikuid, kuivainetopse jpm.

“Minu vanavanaema oli Ludmilla, keda hüüti Millaks, ning tuli välja, et tema oli siinsamas ruumides kunagi juhatajaametit pidanud. Ja tema nime järgi sai ka meie pood omale nime,” ütleb Maigi.

Poe loomise mõte tekkis Maigil pärast poja – Larseni – sündi. Ehkki endine töökoht kontor oli tänu toredatele töökaaslastele igati meeltnööda, ei suutnud naine leppida mõttega, et peaks väikse lapse kõrvalt taas naasma kellast kellani kestvale kontoritööle. Kindlasti oli oma äri loomisel toeks nii Maigi kui ka abikaasa Tiidu haridus ja kogemus. Maigi on lõpetanud Eesti Põllumajandusülikooli majandusarvestuse ja finantsjuhtimise eriala. Tiit on lõpetanud Luua Metsanduskooli ja tegev juba mitmes oma ettevõttes.

“Tahtsin luua iseendale töökoha,” ütleb Maigi. “Aga tõsi on see, et kontoritöö puhul panid kell 17 ukse enda järel kinni ja mingit muret enam polnud. Oma äri on sootuks teistmoodi, võtad ju asja hingega.”

Suureks abiks on ka vanaema, sest kui välismaal kauba järel käiakse, aitab just vanaema väikesel Larsenil ja Millal silma peal hoida.

Maigil on uusi unistusi ja mõtteid veel, aga nendest juba siis, kui need on teoks saanud. ❀

WWW.ANTIGILADU.EE – **sõbraliku hinnaga antiik- ja vanavara nipsasjadest mööblini**

**E-pood on alati avatud, tellimustele tasuta turvaline kohaletoometus üle Eesti.
Lisaks kaks ladu Haapsalus: Jalaka 78 ja Lihula mnt 27a.**

tel 523 3303, 523 3302

WWW.ANTIGILADU.EE

Kõik grillile!

Tekst ja fotod Dagrís Punder

Grillihooaeg on juba ammu avatud nagu kord ja kohus. Loomulikult ei pea piirduma vaid liha grillimisega, vardasse võib ajada nii seeni kui köögivilju ja miks mitte grillil ka pitsat valmistada. Kõrvale veel värske salat, ning korralik kõhutäis ongi valmis!

Suussulavad ribid

Maitsvad ja mahlased ribid on kindlasti iga grilliõhtu hitt – need maitsevad kõigile! Nende ribidega peab ettevaatlikult ümber käima, kuna liha on nii pehme, et võib kergesti kondi küljest lahti tulla.

- ribiliha
- 1 osa suitsust BBQ-kastet
- 2 osa pruuni suhkrut
- 4 osa ananassimahla
- veel BBQ-kastet grillimiseks

Lõigake ribid ühe- või kahekaupa lahti, pange pannile ja lisage vastavalt liha kogusele 1 osa BBQ-kastet, 2 osa suhkrut ja 4 osa ananassimahla.

Ajage kõrgel kuumusel keema ning seejärel hautage madalal kuumusel kaane all 50 minutit kuni tund aega. Pärast hautamist tõstke ribid ettevaatlikult mitte väga kuumale grillile ja pintseldage paar korda BBQ-kastmega. Grillige umbes 15 minutit, kuni kaste muutub kleepuvaks. Serveerige kohe.

BBQ-kanakoivad

Mahlased kanakoivad magusamapoolse marinaadiga. Kuigi marinaadi läheb nii Cayenne'i pipart kui ka *tabasco*'t, ei ole lõpptulemus üleliia vürtsikas.

- 6 kanakoiba

MARINAAD

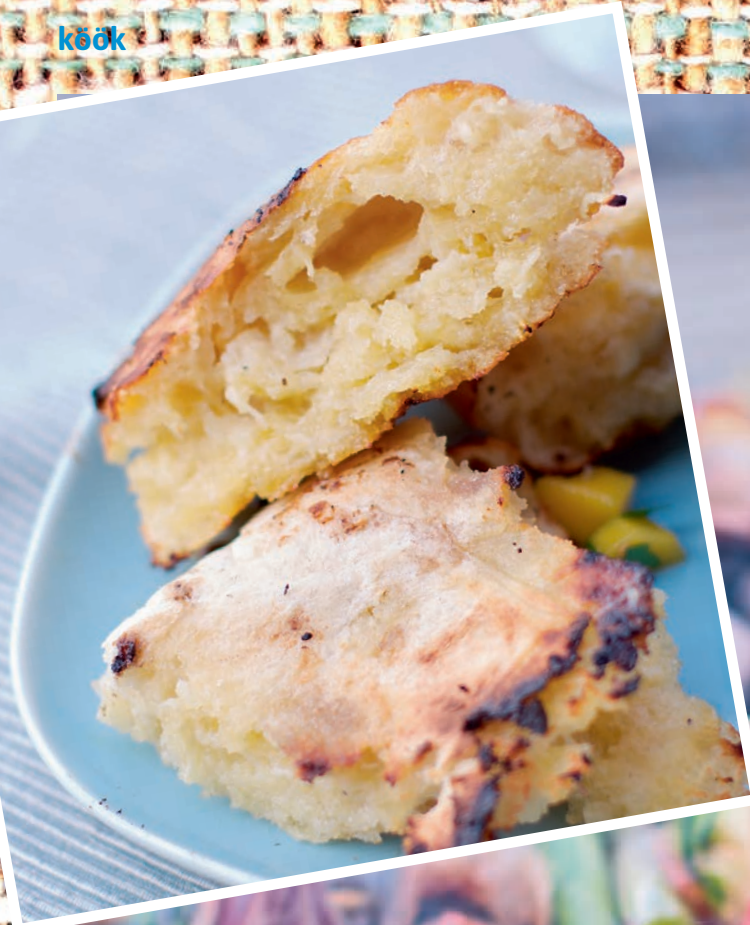
- 1 tl sibulapulbrit
- 1 tl küüslaugusoola
- 2 tl paprikapulbrit
- 1 tl Vahemere ürdisegu
- 0,5 tl Cayenne'i pipart
- 0,5 tl musta pipart
- 0,5 tl soola
- 2 tl sinepit

- 100 g ketšupit või tomatikastet
- paar sorti *tabasco*'t
- 40 g pruuni suhkrut
- 2 küüslauguküünt (riivitult)
- 1 sl valge veini äädikat

Valmistage marinaad, segades omavahel kõik koostisosad. Segage kanakoivad marinaadiga, nii et kõik oleks korralikult kaetud. Katke kauss toidukilega ja pange vähemalt tunniks ajaks maitsestuma.

Grillige kuumade süte kohal küpseks, vahepeal ülejäänud marinaadiga pintseldades.

*NIPP.
Parem on jätta
kanakoivad üle öö
marinaadi
maitsestuma.*

Köögiviljavidad peekoniga

Varda otsa saab pikkida just neid asju, mis maitsevad või parasjagu käepärast on. Peekon teeb asja ainult paremaks!

Kasutada võib näiteks:

- paprikat
- sparglit
- punast sibulat
- suvikõrvitsat
- šampinjone
- peekoniviile

Lõigake kõik köögiviljad suupärasteks tükkideks, suvikõrvitsast lõigake pikkupidi köögiviljakooriga õhukesed viilud. Pikkige vaheldumisi puidust grillvarda otsa ja grillige 8–10 minutit, kuni kõik viljad on valmis ja peekon krõbe.

Grillpitsa

Kiire pitsa põhjaks võib vabalt kasutada tortiljasid, katte osas on võimalused piiratud. Suitsune BBQ-kaste teeb pitsa eriti mõnusaks!

- tortiljasid
- ketšupit või tomatikastet
- BBQ-kastet
- kanafileed
- punast sibulat
- riivitud juustu
- peale värsket salatit

Katke tortilja ketšupi või tomatikastmega, lisage ka BBQ-kastet. Kastme peale laotage praetud kanafileetükid, ribadeks lõigatud punane sibul ja soovi korral muud meelepärast. Riputage peale juustu ja küpsetage kuumal grillil, kuni juust on sulanud.

Küüslaugusaiad

- Gruusia leib
- 75–100 g toasooja võid
- 2–3 küüslauguküünt
- soola

Riivige küüslauk. Segage omavahel või, küüslauk ja lisage veidi soola. Murdke leib paraja suurusega tükkideks ning määrige võisegu iga leivaviilu vahele. Röstige grillil niikaua, et või oleks sulanud ja leivad kuldpruunid.

Mangosalsa

Rõõmsavärviline mangosalsa on ideaalne kas või grillikõrvaseks salatiks.

- mango
- 2 tomatit või 6–8 kirsstomatit
- pool jalapenot
- 1 väike sibul
- peterselli
- poole laimi mahl

Hakkige kõik koostisosad väikesteks tükkideks, pange kaussi. Pigistage peale laimimahla ja segage läbi.

*NIPP.
Sobiva aluse
puudumisel
saab pitsa
edukalt ka ahjus
valmistada.*

Maasikatort

Klassikaline biskviidi ja vahukoorega ning otse loomulikult rohkete maasikatega tort maitseb hea ükskõik millisel puhul. Kahe- või kolmekihiline tort on kaunistuseks igale pidulauale, valmistamise lihtsust arvesse võttes võib seda vabalt ka argipäevadeks teha.

BISKVIIT

- 5 muna
- 130 g suhkrut
- 2 tl vanilliekstrakti
- 50 g võid
- 150 g jahu
- 1 tl küpsetuspulbrit

- 1–2 dl vahukoort immutamiseks

VAHUKOOR

- 5 dl vahukoort
- 50 g suhkrut
- 1 kg maasikaid

Biskviitpõhja valmistamiseks vahustage munad suhkruga heledaks vahuks. Sulatage või ja jätke jahtuma. Segage omavahel jahu ja küpsetuspulber. Sõeluge pool jahust munavahu sisse, segage

õrnalt läbi. Toimige samuti ka teise poole jahuga. Tõstke umbes $\frac{1}{4}$ tainast või hulka ja segage korralikult läbi. Siis lisage võiga segatud tainas ülejäänud taina hulka ning segage õrnalt läbi. Valage tainas võiga määratud 24cm diameetriga lahtikäivasse vormi ja küpsetage 175kraadises ahjus 25–30 minutit.

Biskviitpõhja võib ka varem valmis küpsetada ja säilitada toidukilesse mässitult külmkapis.

Tordi võiks kokku panna paar tundi enne sööma asumist. Selleks lõigake biskviitpõhi 2–3 kettaks. Vahustage vahukoore suhkruga. Puhastage maasikad, suuremad võib lõigata pooleks või neljaks. Asetage üks biskviidikiht serveerimisalusele, immutage 35% rõõsa koorega. Katke biskviit vahukoore ja siis maasikatega. Korrake sama ülejäänud põhja(de)ga. Kõige peale laduge maasikad, siis vahukoore ning uuesti maasikad. Kaunistage piparmündi- või melissilehtedega. ✂

NIPP.
Kui maasikad on hästi magusad, vähendage vahukoore suhkrukogust.

BILLINGTON'SI RAFINEERIMATA SUHKRUD

Billington's on rafineerimata suhkrute valikut arendanud ja täiustanud üle 150 aasta, spetsialiseerudes kvaliteedile, aroomile, maitsele ja naturaalsusele. Kõik Billington'si suhkrud on toodetud samas piirkonnas, kus kasvatatakse suhkru valmistamiseks vajaminevat suhkruroogu – see annab tootele lisaväärtuse.

MIKS KASUTADA RAFINEERIMATA SUHKRUT?

Rafineerimata suhkur on looduslik toode, mis on saadud suhkruroost mahla väljapressimisel, selle puhastamisel ja kristalliseerimisel. Tootmine toimub põhimõttel, et naturaalne suhkruroo melass lukustatakse suhkru sisse, mitte ei rafineerita seda välja. Just see annab tootele omase värvi, lõhna ja maitse. Rafineerimata suhkrut ei suunata edasi rafineerimisele, mis on vajalik valge suhkru tootmiseks.

MIKS KASUTADA BILLINGTON'SI RAFINEERIMATA SUHKRUID?

Billington's valib ainult kõige parema kvaliteediga suhkruroogu üle maailma. Rafineerimata Billington'si suhkrud on rikkaliku maitse ja naturaalse värviga, mis teeb need väga eriliseks.

Kõrgeima kvaliteediga rafineerimata suhkrud saadakse Mauritiusest (India ookeanis asuvalt saarelt) pärit suhkruroost – sealne troopiline kliima ning vulkaaniline muld on suhkruroo kasvatamiseks kõige sobivaimad.

Rafineerimata suhkru värv võib varieeruda helepruunist tumepruunini. Siinkohal tuleb tähele panna, et kõik pruunid suhkrud ei ole ühesugused: paljud on pruunid ainult väliselt, peites oma kätte all rafineeritud valget suhkrut, mida on pruuni tooni saamiseks värvitud siirupiga (melassi või karamelliga).

Otsides poest rafineerimata suhkrut, tuleb kindlasti lugeda pakendil olevat informatsiooni. Rafineerimata suhkru pakendil on alati kirjas, kui suhkur on rafineerimata (ingl *unrefined sugar*). Kui sellekohane teave puudub, on suure tõenäosusega tegu rafineeritud värvitud suhkruga.

Rafineeritud ja rafineerimata pruun suhkur sisaldavad mõlemad umbes sama hulga kaloreid ning võivad olla maitset sarnased, kuid siiski esineb neil olulisi erinevusi.

Billington's rafineerimata granuleeritud suhkur (Golden Granulated Sugar)

Ideaalne asendus tavalisele valgele suhkrule. Sobib igapäevaseks kasutamiseks kohvi või teega, toidu valmistamisel või küpsistest (kus tahes olete harjunud kasutama valget suhkrut).

Billington's rafineerimata peeneteraline küpsetus-suhkur (Golden Caster Sugar)

Sisu poolest on tegu samuti suhkruroost valmistatud rafineerimata suhkruga, kuid oma peene teraga sobib väga hästi kasutamiseks hõrkude biskviitide ja küpsiste valmistamisel, sest suhkur sulab tainas kiiremini.

Pesulõksu ja plekkpurgi sõprus

Tekst **Helju Sillavee**,
Kelmiküla lasteaia
vanemõpetaja ja
loovsringi juhendaja
Fotod **Sven Arbet**

Pesulõksud ei pea jääma vaid pesunööriks – nendest pisikesetest perenaise abivahenditest saab meisterdada toreda taaskasutus-põhimõtteid järgiva lillevaasi.

Varsti on suur suvi käes ja juunikuus saab alguse kauaoodatud puhkuste aeg, mil kõik, kel vähegi võimalust, sätivad end juba suvekodusse. Mõnel vihmasel päeval, kui muru on jooksmiseks märg ja õues peitust mängida ei saa, on kindlasti aega, et lastega koos laua taha

istuda ning koos midagi meisterdada. Põnevad ja leidlikku meisterdamistööd saab teha, kasutades ära käepäraseid materjale.

Selle toreda lillevaasi meisterdame plekkpurgist, mille sees enne oli konserveeritud herneste kodu, ja puidust pesupulka.

MATERJALID

- plekist konservipurk
- puidust või plastist pesulõksud
- PVA-liim

KAUNISTAMISEKS JA VIIMISTLEMISEKS

- takune nõör vm meelepärane pael
- niiskustkannatav puiduvärv või -lakk vm puiduviimistlusvahend

TÖÖ KÄIK

Leidke üks kasutatud, plekist konservipurk, mis on pealt äratõmmatava kaanega – see ei jäta purgile teravaid servi, mis võiksid teid hiljem vigas-

tada, ning vähemalt üks pakk puidust või plastist pesulõkse.

Tehke pesulõksud pooleks, eemaldades metallklambri.

Sättige pesulõksupoolte väliskülge vastu purgi välisseina ja kinnitage need PVA-liimiga. Meie tehtud purgi ümber mahtus 14 pesupulka (ehk 28 pesulõksutükki).

NB! Pesulõksud tuleb liimida purgile kindlasti välisküljega, siis tekib lillevaasile kaks n-õ soont, mida saab ära kasutada purgi kaunistamiseks takuse nõõri või muu meelepärasega.

Puidust pesulõksud võite veel viimistleda puiduvärvi, -laki või mõne muu niiskustkannatava viimistlusmaterjaliga.

Värvikirevuse ja niiskusetaluvuse saavutamiseks võite purgile ümber kleepida ka plastist erivärvilised pesulõksud – ja ongi valmis omanäoline endameisterdatud vaas, kuhu saate sättida kõigile silmailuks suviseid lilli oma aiast.

Kaunist suvepuhkust ja head meisterdamist! ✿

MAAKODU

TELLI AJAKIRI MAAKODU JA VÕIDA REIS **CORNWALLI!**

**Võida 36%
kaanehinnast**

Ajakirja Maakodu tellimine:

www.maakodu.ee/inglismaa, tel 680 4444, klienditugi@lehed.ee

Raiissa, Coco ning muud loomad

Tiigi talu perenaise ja Kamelia koolituskeskuse juhi Anneli Kööba-Orlovi hää! muutub leebest leebemaks, kui ta hakkab rääkima oma eksootiliste lemmikutega.

Tekst **Kristel Kirss**
Fotod **Sven Arbet**

Anneli kudrutab oma kollatutt-kakaduuga: “Minu linnupoja, emme nunnupojake. *I love you, my babe!*” Raissa Fjodorovna ehk kakadu vastab perenaisele nurrvalt häälitsedes. Hetk hiljem pöördub perenaine teise, esimesest tunduvalt väiksema amatsoonpapagoi poole: “Coco, mu kullake – oled mu lemmik, kurrr!” Papagoile paistab mesimagus pöördumine meeldivat. Ta surub oma pea vastu Anneli põske ning paneb silmad kinni, kui saab perenaiselt põsemusi. Mõlemad linnud naudivad perenaise lähedust. “Suured papagoiid vajavad suhtlemist. Nendega peab iga päev tegelema. Mu abikaasa isegi heidab mõnikord mulle ette, et räägin lindudega rohkem kui oma pereliikmetega,” märgib Anneli.

Loovutatud, aga õnnelikud

Papagoiid on targad ning kiinduvad sügavalt pereliikmetesse, eriti nendesse, kes lemmikutega rohkem tegelevad ja suhtlevad. Samas omavahel tiivulised väga ei sõbrusta. Ühte puuri neid kindlasti paigutada ei tohi, vastasel korral läheks kakkuseks.

Perenaine ütleb, et papagoiid teevad *kickbox*’i ehk jagavad teineteisele hoope jalgadega, nii et suled lendavad. Ka puurist väljas olles vajavad suured linnud enda ümber piisavalt vaba ruumi. Kohtudes nad siiski taluvad ja aktsepteerivad teineteist. Kuigi Coco ja Raissa omavahel väga suhtlema ei kipu, võib roheline iludus peeglisse vaadates peegelpildiga end lausa suhtlema unustada.

Coco toodi Tiigi talu loomasõbrast perenaise juurde hoiule, sest tegi suurt lärmi.

Viimaks müüdi kostile toodud lind taluperenaisele võileivahinna eest.

“Eks ma olen nende mõlemaga üksjagu vaeva näinud, sest kahjuks ei ole neid väikeste linnupoegadena saanud. Mõlemad papagoiid olid minu juurde sattudes suured ning kumbki neist ei pääsenud eelmises kodus oma puurist välja,” räägib Anneli.

Eelmised pered ei saanud neid suuri linde enam endale hoida. Nagu sageli juhtub, väsitakse papagoide sotsiaalsusest. Just vangistuses elavad linnud muutuvad tõeliselt lärmakaks. Valjult häälitseva linnuga kõrvuti elamine võib mõnele muutuda talumatuks. Siis kui närvid on viimase piirini pingul ning meenub, et need linnud elavad 40–80aastaseks, on loovutamise soov kerge tekkima.

Tärtust pärit Raissa oli Anneliga esimesel kohtumisel tõeliselt kuri ning valmis kõigile nokaga obadusi andma. “Kui papagoi tõsiselt pahandab, võib ta nokaga lausa lihatüki välja võtta,” teab perenaine. Coco, kelle eelmine perenaine pidi töö tõttu palju reisima, oli Tiigi tallu saabudes palju leebem, kuid väga umbusklik.

Anneli süle ja õlale mahuvad ära kõik tema tubased lemmikud.

Usalduse ja poolehoidu võitmiseks veetis Anneli lindudega lugematul arvul tunde ja lausa päevi. Nüüd on Raissa ja Coco Tiigi talu perenaisega kohanenud ning lepivad ka teiste pereliikmetega. Nii saavad nad tubades rahulikult ringi lennata.

Tubased lennutunnid

Omapäi linde siiski ei jäeta. Lennutunnid saavad võimalikuks vaid ajal, mil perenaine neil silma peal hoiab. Seda eelkõige papagoide endi huvides, sest need kõvera nokaga sulelised on väga uudishimulikud ning kipuvad oma nokka toppima igale poole. Kõik mis ripakil, tõmmatakse veelgi rohkem ripakile. Isegi see, mis ei ole lohakil, tõmmatakse võimalusel ripakile. Täispuidust vanamööbli küljest tükikeste kättesaamine on nende tugevate nokkade jaoks naljategu.

Igal juhul ei usalda Anneli lapsed ema sulelisi. “Coco katkus ühel mobiilil kõik nupud küljest ära,” teatab perepoeg Hans-Erik-Jakob. Seda kuulnud Annelile meenub siis, et papagoiid võtsid ka tema ühe sülearvuti peaaegu juppideks.

Puurist välja pääsenud linnud soovivad uurida lähemalt ka kõiki teisi pere lemmikloomi. Maa-kodu külaskäigu ajal jääb Raissa teele ette noor prantsuse bulldog Nex, keda lind ei karda mitte üks raas. Perenaine peab targemaks sekkuda. Näib, et ka õuevalvur taks Ricardo, kes klähvides rõduust kraabib, tahaks klaasi sisse augu kraapida ja tuppa korda looma tulla. Temagi on Tiigi tallu toodud loomade turvakodust.

Samal ajal lendab Coco külmkapi otsa, kuhu on varjunud suurte silmadega siiam Sämm. Nüüd

↓ Kahel mahlapapagoil on enamasti silmad vaid teineteise jaoks, välja arvatud juhul, kui avatakse puuriuks.

Coco tugev nokk tekitab kabuhirmu.

pole kassil linnu eest kuhugi peituda, ta taganeb viimaks täielikult nurka. Veel hiljuti oli turvakodust toodud Sämm perenaise ainus kaisuloom. Nüüd peab kass perenaist väga paljudega jagama.

Sämmi kiusamise eest korrale kutsutud lind lendab tühjendama maa-pähklitega täidetud kaussi. Peagi näpistavad nad palakesi banaani- ja viinamarjavaagnalt. “Kui neid hästi toita, vitamiine anda ja aeg-ajalt pesta, siis on sulestik korralik. Puuviljad peavad olema pidevalt saadaval,” räägib Anneli.

Rõõm saavutatust kustutab mured

Rõõmsalt ringi sebvad papagoid suudavad lühikeses ajaga köögis palju segadust tekitada.

Anneli kinnitab aga, et tema lemmikud on tohutult head stressimaandajad. Papagoide pahandused panevad ta vaid naeratama. “Cocol on päris suur sõnavara, vaid käsu peale ei ütle ta sõnagi. Kui tal on suurepärase tuju, kuuleb teda üksikuid sõnu või fraase hõikamas. Ta hüüab “Vanaema!” või “Mis sa valetad!” või küsib “Kus sa oled?” või hõikab “Las läheb!”.

Köögi akna all puuris on kaks lorikeeti, kes ümbrusele tähelepanu pööramata omavahel kudrutavad. Perenaine kutsub neid Austraaliast pärit papagoisid mahlapapagoideks.

Nende liigikaaslased said kuulsaks kui linnud, kes lendavad ringi purjus peaga. Loomulikult ei tarbi nad alkoholi. Kuid soojal maal puuviljadest toitudes, mis võivad käärinud olla, pole tõesti võimatu toidust purju jääda. Anneli kodus seda juba ei juhtu. Juhtub aga muud. Samal ajal kui

Coco ja Raissa Fjodorovna saavad puuviljade juures kokku, süües peetakse teist lindu teraselt silmas. Lähene mine võib lõppeda kakkusega.

Anneli läheb oma magamistoast järgmisi lemmikuid tooma, on Raissa lorikeetide puuriukse lahti muukinud. Hetk hiljem on väikesed värvilised papagoid juba oma puuri katusel. Hans-Eerik-Jakob toimetab linnud ettevaatlikult tagasi puuri.

Köögi kõrvaltoas on kuulda veel üht papagoid, kes lausa märatseb. “See on Winston, poolhull aafrika hallpapagoi ehk Jako, kelle koolitamisele kulub mul veel pool aastat või aasta. Nende papagoidega on nii, et elu esimeste aastate jooksul ei suhelda, hoitakse väikeses puuris, siis ei pruugi temast asja saadagi. Muidu on ta üks intelligentsemaid papagoisid,” räägib Anneli. “Ma sain ta endale nii-öelda kopikate eest, sest ta oli võimatu lind. Me oleme nii palju saavutanud, Winston lubab mul end juba silitada.”

Iguaan hoiatab äikese eest

Järgmisena toob Anneli seltskonda iguaanid Maximuse ja Chiquitita. Maximus on alles noor ja roheline, seda kõige otsemas mõttes. Chiquitita on Tiigi tallu toodud lemmikloomade turvakodust. Anneli oletab, et see loomake on külma tõttu liikunud kuuma radiaatori alla ning seal liiga kaua viibinud, sest tema seljal on nahk kõrbenud.

Raissa Fjodorovna näib olevat armukade. Ta tahaks roheleeguane kangesti sabast näksata. Anneli ähvardab lindu ning teatab, et paneb kurja plaaniva kakaduu puuri. Tark lind lendab kohe kaugemale.

Mehhikost pärit iguaanid on taimetoitlased. Siiski suudavad nad ärritunult või hirmununa võõrast näpust kinni võtta ning jälje enda hammustusest nahale jätta. “Iguaan väljendab end

Sõbra terviseks!
 Tatari
Loomakliinik

EKSOOTILISTE LEMMIKLOOMADE (närilised, linnud, reptiilid) ravi ja hooldus

Oleme avatud:

E 10–20

T 8–18

K 10–20

N 8–18

R 10–18

Tatari 3, Tallinn

Klientide paremaks ja kiiremaks teenindamiseks on vajalik registreerimine telefonil 646 7084.

www.tatari.ee

Roheleeguan Maximus tunneb end perenaise õlal nagu kodus ja volksutab seal mõnuga oma silmalauge. Papagoidega rääkimisest saavad paljud aru, aga roheleeguanidele ehk iguaanidele põsemuside jagamine võib mõnes pealtnägijas külmavärinaid tekitada.

Tiigi talu iguaanid armastavad vett. Talvel naudivad nad kraanivett, suvel käivad koos perenaisega basseinis ujumas. "Nende ujumist on nii vahva vaadata: nad sukelduvad, käpad on hästi kere vastas, ning vonklevad läbi vee nagu maod," kirjeldab Anneli vaatepilti, mis mõnel vere soontes tarretaks.

kehakeeles. Praegu on tema jaoks kõik hästi. Kui talle aga miski ei meeldi, võib ta sabaga valusasti lüüa – see on ootamatu ja valus nagu piitsahoop. Samas on nad külmaverelised, mistõttu ei tee ühtegi liigset liigutust. Neil on kõik väga täpselt läbi mõeldud," märgib perenaine. "Nad tajuvad ka adrenaliini."

Võõraste lähenedes muutuvad iguaanid rahuks ja hakkavad rabelema, perenaise silitused ja rahustav hääl muudavad loomad kohe rahulikuks. Maximus istub perenaise õlal tardonult. Samas võivad nad joosta isegi 40–50 kilomeetrit tunnis.

Annelit vaimustab nende loomade erakordne võime end justkui välja lülitada ja elada n-ö säästurežiimil. Meie kliimas jõuab see aeg kätte sügistalvisel perioodil, kui nad justkui vaid vegeteerivad ja magavad. Samas kevadsuvisel ajal on sisalikke meenutavad loomad hästi tundlikud, tajuvad maa vibratsioone ja äikese lähenemist. "Äikese eel püüavad nad end ära peita. Nii et nende käitumist jälgides on võimalik ilmapuutust ette aimata," vahendab Anneli. "Arvatakse, et iguaanidega ei ole sotsiaalne suhtlemine võimalik ja et nad ongi vaid terraariumiloomad. See ei ole üldse nii!"

Kui Anneli õuest tuleb, jooksevad iguaanid magamistoast, kus nad oma päevi veedavad, talle uksele vastu. Meie näeme, kuidas iguaanid söövad perenaise peost kurgiviile. See on imeline! ❄

Seadke nad valmis
ELU SEIKLUSTEKS!

100 %
RAHULOLU
GARANTEERITUD

Hill's™ Science Plan™ Puppy & Kitten Healthy Development™ Toit parima alguse jaoks elus

- Parima maitsega kutsikate- ja kassipoegade toidud, mis meil iial on olnud!*
- Ideaalne kutsikatele alates 4 nädalast ja kassipoegadele alates 3 nädalast 12 kuuni.
- Sisaldab Omega-3 rasvhappeid terve aju ja tugeva immuunsüsteemi arenguks.
- Tehtud parimate naturaalsete koostisosadega, olemaks õrn noorele kõhule.

Maaletooja AS Optimer
www.optimer.ee

* vs. eelmine Puppy Mini, Medium Chicken, Large Breed ja Kitten Chicken koostis.
Ainult kuivad toidud. Maitseelstuse testid, 2011.

™ Trademarks owned by Hill's Pet Nutrition, Inc. ©2013

LOOMAARSTID
KOGU MAAILMAS
SOOVITAVAD

UUS

Science Plan™ Kitten
1st Nutrition Mousse

Eesti Vabaõhumuuseum.

JUUNI ÜRITUSED

- 1. juunil on Mooste mõisapäev Põlvamaal.
- 1. juunil avab kolmeks kuuks ukсед Evald Okase Muuseum Haapsalus.
- 1. juunil toimub Luunja Roosiaias heategevusliku eesmärgiga lastekaitsepäeva laad koos suure laste tralliga.
- 1. juunil on Rapla Selveri Suurjooks.
- 4.–8. juunini toimub Tartus 10. rahvusvaheline puhk pillifestival "Mürtsub pill".
- 5. juunil toimub Eesti Vabaõhumuuseumis jalutuskäik läbi taluaianduse ajaloo. Alustatakse pärisorjuse aegsest Sassi-Jaani talust ja lõpetatakse 1930. aastate kodukaunistamise ideedest kantud Härjapea talu aias. Registreerimine ja lisainfo telefonil 654 9100 või e-aadressil info@evm.ee.
- 5.–7. juunini kestavad Põlva päevad.
- 5.–8. juunini toimub VIII Türi kevadfestival.
- 5.–8. juunini on Tallinnas rahvusvaheline visuaalteatri festival "Tallinn treff".
- 5.–13. juunini toimuvad Käsmu lahe kaldal "Kaunid kontserdid Käsmus".
- 6.–7. juunil peetakse Pärnus hea toidu festivali Grillfest, mille raames on ka toidulaat.
- 6.–7. juunil on Räpinas "Hea kodu päevad".
- 6.–8. juunini toimuvad Narva linna päevad.
- 6.–8. juunini toimuvad Rakvere linna päevad.
- 6.–8. juunini on Haapsalus Itaalia veinipidu.
- 7. juunil toimub Paide triatlon.
- 7. juunil on Põlvamaa laulu- ja tantsupäev.
- 7. juunil toimub Kohilas "Kapa rock".
- 7. juunil on Hiiumaa lastefestival.
- 7. juunil peetakse Rakvere Vallimäel Virumaa laulupäev.
- 7. juunil on Tartus laulupidu.
- 7. juunil toimub Järva-Jaani kevadlaad.
- 7. juunil viinapuude hooldamise õppepäev Saare-Tõrvaaugu aiandis Pärnumaal <http://e-aiand.net>
- 7. juunil on rodopäev Sadevälja aiandustalus Karla külas Harjumaal. Vt www.aiandustalud.weebly.com.
- 7.–8. juunil toimub Viljandis Mulgi mess.
- 7. ja 8. juunil toimuvad Eesti Vabaõhumuuseumis taas memme-taadi päevad. Kava on traditsiooniliselt kirev – esinevad lauljad, tantsijad ja pillimehed. Osa saab ka käsitöömeistrite loomingust.
- 7.–8. juunil on Rakveres Pika tänava käsitöölaad.
- 7.–8. juunil toimub Pärnus Eesti line-tantsu festival.
- 8. juunil on Rakveres romuralli.
- 8. juunil on Hiiumaal laulu- ja tantsupäev.
- 8. juunil on Raplamaal Atla mõisas Atla pühapäevalaad.
- 8. juunil toimub lisaku muuseumi juures X lisaku külalaad.
- 8. ja 23. juunil jumalateenistused Sutlepa kabelis: nelipüha jumalateenistus ja jaanilaupäeva jumalateenistus. Jumalateenistused algavad kell 15, teenib õpetaja Toomas Paul.
- 9. juunil algab Harjumaal Vaidas Uue-Uustalu talus Eesti Vabaõhumuuseumi maa-arhitektuuri keskuse korraldatud maakivimüüride taastamise kursuste tsükkel, esimesena räägitakse maakivide lõhkumisest ja lõhestamisest.
- 10.–12. juunini jätkub maa-arhitektuuri keskuse koolitus maakivihoone müüride taastamisega.
- 13. juunist kuni 13. juulini kestab Juuru oreლისuvi.
- 13.–14. juunil toimuvad Toila merepäevad.
- 14. juunil toimub Eesti Vabaõhumuuseumis Etnofest.
- 14. juunil on lahtiste uste päevad Tamme talu ürdiaias (www.tammetalu.eu).
- 14. juunil toimub Põltsamaal laad.
- 14. juunil on poni-show Nurmenuku Puhkekeskuses (www.nurmenukupk.ee).
- 14. juunil on Missos jooks ümber Pullijärve.
- 14.–16. juunini toimuvad Cyrillus Kreegi muusikapäevad Haapsalus.
- 15. juunil on Narva Energiajooks.
- 15. juunil on laad Kilingi-Nõmmel.
- 16.–18. juunini kestab Tartus rahvusvahelise arhailise loomingufestival "Regiöö 2014".
- 17.–23. juunini toimub Suure-Jaanis muusikafestival.
- 18.–19. juunil on Setumaal Ostrova festival.
- 20. juunil toimub Räpina rattatuur.
- 20. juunil on Eesti Arhitektuurimuuseumis konverents "Eesti taluarhitektuur".
- 20.–22. juunini toimub Hiiumaal "Sõru jazz".

Avinurme tünnilaot.

Pärnu hansapäevad.

Eesti valdade suvemängud.

- 20.-21. juunil toimub Pärnus veefestival Watergate.
- 21. juunil on suve alguse pidu Eidaperes.
- 21. juunil on Võsul jaanilaat.
- 21.-22. juunil on maarahva laat Vastseliinas.
- 22. juunil toimub Suure-Jaani laulupäeva laat.
- 22.-23. juunil tähistatakse üle Eesti võidupüha ja jaanipäeva.
- 23. juunil on Avinurme tünnilaat.
- 23.-29. juunini toimuvad Vilsandi

rahvusparkis ja Lääne-Saaremaal II orhideepäevad.

- 24.-25. juunil toimub Läänemaal Hanila vallas orhideede ja valgete ööde fotofestival.
- 26.-29. juunini toimub Pärnus rahvusvaheline noorte jalgpalliturniir "Pärnu summer cup".
- 26.-29. juunini toimub Saaremaal Muhu tulevikumuusika festival "Juu jääb 2014".
- 26.-27. juunil toimub "Setu folk".
- 27. juunil on Sillamäe sünnipäev ja laat.

- 27. ja 28. juunil korraldab maaarhitektuuri keskus koostöös Muhu pärandikooliga kursusi: paekivimüüride taastamist, krohvimist ja põrandamaalinguid.
- 27.-29. juunini kestab Pärnu "Harmonica festival".
- 27.-28. juunil on Vana-Vigala "Hard Rock Laager".
- 27.-29. juunini kestab Pärnus hansapäevad.
- 27.-29. juunini toimub Pärnus XIII suupillifestival.
- 28. juunil on Kärkla jaanikuu laat.
- 28. juunil on XIX Põltsamaal lossipäevad.
- 28. juunist 3. augustini toimub Pärnumaal Kablis "Päikeseloojangu festival".
- 28.-29. juunil toimuvad Põltsamaal kohvikutepäevad.
- 28.-29. juunil toimuvad Harjumaal Kose vallas 22. Eesti valdade suvemängud.
- 29. juunil on Sillamäe linnapäev.
- 29.-30. juunil on Narva linnuse päevad.

Uudiseid ja eelteateid ootab iga kuu 10. kuupäevani toimetaja Kadri Tramm. Tel 661 3370, e-post kadri.tramm@maakodu.ee.

AVANT

laadurid

- ◆ tõstejõud kuni 1400 kg
- ◆ sõidukiirus kuni 25 km/h
- ◆ tõstekõrgus kuni 2,8 m
- ◆ kaal alates 590 kg
- ◆ lai valik lisaseadmeid
- ◆ lai mudelivalik

- Konkurentsilt enim müüdud väikelaadur ka Eestis
- Lai mudelivalik masinaid alati kohapeal esinduses Sael
- Lai valik kvaliteetseid töövahendeid alati kohe saadaval
- Valmistatud Soomes, vt www.avantteco.com
- Originaalne AVANT
- Üle 700 müüdud laaduri Eestis

AVANT laadurite maaletoomine, müük ja hooldus:
Harjumaa, Saue, Tule 20

Lisainfo:

www.sami.ee

hooldusniidukid ja rootorniidukid

SAMI
MASINAKESKUS

MURETULT. UUE KATUSEGA!

Tuleme kohale ja mõõdame. Valmistame ning paigaldame. Üle Eesti.

Printech

Eristu unikaalse ja soodsa pinnakattega!

AS TOODE KATUSEABI:

TELEFON: 659 9400, 800 7000

www.toode.ee/printech
e-kiri: toode@toode.ee

* 2014. aasta jooksul AS Toode paigaldatud katustele TASUTA 1-aastane lisagarantii!